Valsts atbalsta

VADLĪNIJAS

FINANŠU MINISTRIJA

aktualizētas 2020.gada jūnijā

SATURS

Ievads		3.lpp.
I nodaļa	**Valsts atbalsta jēdziens**	4.lpp.
1.	*Ekonomiskā aktivitāte*	4.lpp.
2.	*Publiskie resursi (komercdarbības atbalsta 1.pazīme)*	5.lpp.
3.	*Ekonomiskā priekšrocība (komercdarbības atbalsta 2.pazīme)*	6.lpp.
4.	*Selektivitāte (komercdarbības atbalsta 3.pazīme)*	7.lpp.
5.	*Ietekme uz tirdzniecību un konkurenci (komercdarbības atbalsta 4.pazīme)*	8.lpp.
6.	*Praktiski piemēri valsta atbalsta izvērtēšanai*	8.lpp.
II nodaļa	**Sabiedriskie (vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes) pakalpojumi**	11.lpp.
III nodaļa	**Komercdarbības atbalsta regulējums**	14.lpp.
1.	*Vispārīgi jautājumi par komercdarbības atbalsta juridisko ietvaru*	14.lpp.
2.	*Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana*	15.lpp.
3.	*Atbalsta saderīguma novērtēšana*	20.lpp.
IV nodaļa	**Procesuālie jautājumi**	25.lpp.
1.	*Normatīvais regulējums procesuālajos jautājumos*	25.lpp.
2.	*Komercdarbības atbalsta piešķiršana pa soļiem*	29.lpp.
3.	*Nelikumīgs atbalsts un tā atgūšana*	34.lpp.
Pielikums	*Pārbaudes lapa – Valsts atbalsta esamība*	35.lpp.

Ievads

Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk - Līgums) 107.panta 1.punkts, kas tālāk interpretēts Eiropas Savienības (turpmāk – ES) tiesu judikatūrā, definē kritērijus, kuriem izpildoties, valsts īstenots pasākums kvalificējas kā valsts atbalsts. Tikai tādi valsts īstenoti pasākumi, kuri vienlaicīgi izpilda visus Līguma 107.panta 1.punkta nosacījumus, ir pakļauti valsts atbalsta kontrolei.

Ja valsts īstenots pasākums kvalificējas kā valsts atbalsts Līguma 107.panta 1.punkta izpratnē, tad ir nepieciešams veikt atbilstības izvērtējumu, lai konstatētu, vai valsts īstenots pasākums var tikt atļauts saskaņā ar Līguma nosacījumiem. Šī aizlieguma iemesli to būtībā balstās mērķī izveidot un attīstīt vienotu iekšējo tirgu un neizkropļotu konkurenci starp dalībvalstīm. Tādējādi valsts atbalsta kontroles mehānismi palīdz nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ikvienam uzņēmumam, neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī šis uzņēmums atrodas un darbojas.[1]

Valsts atbalstu raksturojošās pazīmes:

- finansiālās palīdzības saņēmējs ir saimnieciskās darbības (aktivitātes) veicējs;
- finansiālu palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības vai ES finanšu līdzekļiem un/vai valsts institūcijām ir kontrolējoša ietekme pār finanšu līdzekļiem;
- finansiālu palīdzību saņēmušais saimnieciskās darbības veicējs iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tas nevarētu iegūt normālos komercdarbības veikšanas apstākļos, ja komercdarbības atbalsts netiktu sniegts;
- finansiālā palīdzība neattiecas uz visiem saimnieciskās darbības veicējiem vienādi, bet ir paredzēta komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības veida vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī ir paredzēta tikai konkrētai komercsabiedrībai;
- finansiālā palīdzība ietekmē konkurenci un tirdzniecību ES (turpmāk – ES) iekšējā tirgū.

Lai valsts atbalstu uzskatītu par saderīgu ar ES iekšējo tirgu:

1) viens no veidiem, ar ko šādu atbalstu var ieviest, ir ievērojot atbilstošu Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) valsts atbalsta regulu nosacījumus, piemēram, Komisijas 2014.gada 17.jūnija Regulas (ES) Nr.651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu (turpmāk – Komisijas regula Nr.651/2014) vai Komisijas 2013.gada 18.decembra Regulas (ES) Nr.1407/2013 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (turpmāk – Komisijas regula Nr.1407/2013) nosacījumus, kurus atbalsta sniedzējs iekļauj izstrādātajā normatīvajā aktā,
2) savukārt otrs veids ir, saskaņā ar Līguma 108.pantu, par plānoto atbalsta pasākumu paziņot EK. EK atbilstoši izstrādātai vērtēšanas metodikai, kas balstās uz EK vērtēšanas prakses pamatprincipiem, veic atbalsta saderības analīzi/izvērtējumu un pieņem lēmumu par atbalsta saderību ar ES iekšējo tirgu. Vispārīgie analīzes principi, ko EK izmanto veicot atbalsta saderības izvērtējumu, un tālāk tiek piemēroti vairākos Komisijas lēmumos, atspoguļojas ne tikai regulās, bet arī konkrētu atbalsta kategoriju pamatnostādnēs (piemēram, pētniecības, riska kapitāla vai vides atbalsta jomā) (sīkāk skatīt šo vadlīniju III un IV nodaļu).

Šo vadlīniju mērķis ir sniegt sīkāku informāciju un skaidrojumus par valsts atbalsta jēdzienu, valsts atbalsta kontroles juridisko pamatu (gan ES, gan nacionālā līmenī) un atbalsta saderības izvērtējuma kritērijiem, ko piemēro EK, kā arī procedūrām, kas jāievēro plānojot valsts atbalsta programmas, shēmas vai individuālo atbalstu.

Vadlīnijas ir paredzētas gan pasākumu plānotājiem/ieviesējiem, gan atbalsta sniedzējiem un saņēmējiem.

---

[1] Commission of the European Communities. State Aid Action Plan. Less and better targeted state aid: a roadmap for state aid reform 2005–2009. COM(2005) 107 final. Brussels, 2005, p. 3.

I nodaļa - Valsts atbalsta jēdziens

1. Ekonomiskā aktivitāte/saimnieciskā darbība

Valsts atbalsta noteikumi ir piemērojami tikai tad, ja labumu no atbalsta pasākuma gūst saimnieciskās darbības veicējs. ES tiesu judikatūrā par saimnieciskās darbības veicēju konsekventi ir uzskatīts saimnieciskā darbībā iesaistīts subjekts neatkarīgi no tā juridiskā statusa un finansēšanas veida, kurš ir iesaistīts saimnieciskās darbības/ekonomiskās aktivitātes veikšanā, piedāvājot preces vai pakalpojumus tirgū. Tas, vai attiecībā uz konkrētiem pakalpojumiem pastāv tirgus, var būt atkarīgs no veida, kādā attiecīgajā dalībvalstī šie pakalpojumi tiek organizēti[2].

NB!!! Fakts, ka potenciālais atbalsta saņēmējs ir bezpeļņas organizācija vai arī fakts, ka potenciālais saņēmējs tiek pilnībā finansēts no valsts resursiem un tas savus pakalpojumus sniedz bez maksas, neizslēdz iespējamību, ka tas var tikt kvalificēts kā komercsabiedrība (saimnieciskās darbības veicējs).

Valsts atbalsta kontekstā lietotie termini "komersants", "komercsabiedrība", "uzņēmums" vai "saimnieciskās darbības veicējs" tiek lietoti kā sinonīmi un valsts atbalsta nosacījumus piemēro neatkarīgi no juridiskās formas gan privātiem, gan publiskā īpašumā esošiem saimnieciskās darbības veicējiem (fiziskām personām, komersantiem, biedrībām, nodibinājumiem, kooperatīvām sabiedrībām, pašvaldības uzņēmumiem, pašvaldībām u.c.) (šī dokumenta kontekstā turpmāk tekstā tiek lietots termins "saimnieciskās darbības veicējs", savukārt termina "valsts atbalsts" vietā var tikt lietots arī termins "komercdarbības atbalsts").

Subjekts, kas veic gan saimnieciskas darbības, gan darbības, kas nav saimnieciskas darbības, uzskatāma par komersantu vienīgi tad, kad tas veic saimnieciskas darbības.

NB!!! *Izņēmums: Valsts varas īstenošana*[3]

Saskaņā ar ES tiesu judikatūru Līguma 107.pants nav piemērojams situācijās, kad valsts rīkojas, "īstenojot valsts varu"[4] (piemēram, nodrošina aeronavigācijas drošību un kontroli, piesārņojuma kontroli). Var uzskatīt, ka valsts pārvaldes iestāde rīkojas, īstenojot valsts varu, ja attiecīgā darbība ir daļa no valsts definētajām funkcijām[5]. Piemēram, aktivitāte, kas ekskluzīvi ir valsts kompetencē, un kur nepastāv salīdzināmu preču un pakalpojumu "tirgus" (piemēram, pasu izdošana), jo, vai nu nepastāv brīvprātīga dalība konkrēto preču un pakalpojumu tirgū, vai valsts attiecīgo pakalpojumu ir rezervējusi sev. Proti, ja vien valsts nav nolēmusi ieviest tirgus mehānismus, darbības, kas ir publiskas iestādes prerogatīvu neatņemama daļa un ko veic valsts, nav saimnieciskas darbības.

ES tiesa arī atsaucas uz noteiktiem darbību veidiem, kas nekvalificējas kā saimnieciska darbība un uz tiem neattiecas valsts atbalsta nosacījumi, jo tie attiecas uz publiskās pārvaldes atbildības jomu, piemēram, saistīti ar sabiedrības drošību, policiju un muitu, ugunsdzēsību un

---

[2] Papildus lūdzam skatīt 2016.gada 19.maijā publicēto Eiropas "Komisijas paziņojums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu" http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.262.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2016:262:TOC (turpmāk – Komisijas paziņojums), uz kura punktiem tālāk tekstā dotas atsauces. Līdz ar to sk. Komisijas paziņojuma 2.1.nodaļu

[3] Komisijas paziņojuma 2.2.-3.1.nodaļa

[4] Lieta C-118/85 Komisija pret Itāliju, 7. un 8.punkts

[5] Lieta C-364/92 *SAT/Eurocontrol*, 30.punkts

meteoroloģiskajiem pakalpojumiem, kā arī pasākumiem, kas saistīti ar gaisa telpas kontroli un uzraudzību. Tomēr pasākumus valsts atbildības jomā un saimnieciskā darbība ir jānodala katrā atsevišķā gadījumā, gan darbības, gan finanšu plūsmas, attiecīgi nodalot grāmatvedības kontus. Piemēram, sporta nozarē - sniedzot atbalstu nodala saimniecisko (atbalsts profesionāliem sporta klubiem) un nesaimniecisko darbību (amatieru sportu, jauniešu trenēšana).

Jāņem vērā, ka fakts, ka par pakalpojumu tiek prasīta samaksa, kas sedz tikai daļu no konkrētā pakalpojuma faktiskajām izmaksām, vēl nenozīmē šis pasākums ir saimnieciska rakstura, jo šādu samaksu nevar uzskatīt par reālu atlīdzību par sniegto pakalpojumu[6].

Ja ir konstatēts, ka finansējuma saņēmējs ir „saimnieciskās darbības veicējs", tālāk ir jāvērtē finansējuma piešķīruma atbilstība valsts atbalstu raksturojošiem kritērijiem (komercdarbības atbalsta četrām pazīmēm), kas definēti Līguma 107.panta 1.punktā un tālāk interpretēti ES tiesu judikatūrā, kā arī nacionālā līmenī definēti "Komercdarbības atbalsta kontroles likuma" 5.pantā. Tikai tad, ja vienlaicīgi izpildās visas četras pazīmes, atbalsts saimnieciskai darbībai kvalificējas kā valsts atbalsts komercdarbībai (saimnieciskai darbībai).

2. Publiskie resursi[7] (komercdarbības atbalsta 1.pazīme)

Valsts atbalsts ir jebkuram saimnieciskās darbības veicējam no valsts, pašvaldības[8] vai Eiropas līdzekļiem sniegta tieša vai pastarpināta[9] finansiāla palīdzība (valsts līdzekļu nodošana), kas tam dod zināmas priekšrocības un rada vai var radīt konkurences ierobežojumus. Līdzekļu, kas uzskatāmi par valsts atbalstu, nodošana var būt dažāda, piemēram:

- tiešie maksājumi no valsts vai pašvaldības budžeta (subsīdijas, dotācijas, granti),
- finanšu ieguldījumi aizdevumu veidā,
- procentu atlaides vai kredītu procentu likmju subsidēšana,
- valsts vai pašvaldības galvojumi/garantijas,
- nodokļa likmju samazināšana,
- nodokļu un nodevu atvieglojumi[10],
- dividendēs izmaksājamo peļņas daļu novirzīšana atpakaļ uzņēmumam, proti, valsts vai pašvaldības pilnīga vai daļēja atteikšanās no dividendēm tās kontrolē esošajās komercsabiedrībās,
- valsts vai pašvaldības ieguldījums komercsabiedrībā,
- paātrināta nolietojuma atskaitījumi,
- parādu norakstīšana (dzēšana),
- valsts īpašuma pārdošana vai iznomāšana par cenu, kas ir zemāka par tā tirgus vērtību,
- valsts īpašuma pirkšana vai nomāšana par cenu, kas ir augstāka par tā tirgus vērtību,
- cita finansiālā palīdzība, ko piešķir no valsts vai pašvaldību līdzekļiem, pār kuriem valsts vai pašvaldības institūcijām ir kontrolējoša ietekme, vai citi atvieglojumi/priekšrocības kā rezultātā rodas valsts vai pašvaldības potenciālo ieņēmumu iztrūkums.

---

[6] Komisijas paziņojuma 30. un 34.punkts

[7] Komisijas paziņojuma 3.2.sadaļa

[8] Skatīt, piemēram, 56.paragrāfu Eiropas Tiesas apvienotās lietas T-92/00 un T-103/00 spriedumā *Territorio Histórico de Álava - Diputación Foral de Álava* (T-92/00), *Ramondín, SA un Ramondín Cápsulas, SA* (T-103/00) pret Eiropas Kopienu Komisiju

[9] Skatīt, piemēram, 56.paragrāfu Eiropas Tiesas spriedumā T-358/94, *Compagnie Nationale Air France* / Eiropas Komisija

[10] Skatīt, piemēram, 19.lpp. apsvērumu lietā Case 30-59 *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v High Authority of the European Coal and Steel Community*

No komercdarbības atbalsta kontroles viedokļa, lai varētu veikt izvērtējumu, vai ir iesaistīti publiskie resursi, ir būtiski zināt, vai kādai nacionālai iestādei būs noteikta atbildība vai kontrole par to piešķiršanu[11]. Proti, lai līdzekļi kvalificētos kā publiskie resursi, līdzekļu izcelsmei nav nozīme, kā tikai tam, vai pirms to piešķiršanas saņēmējiem šie līdzekļi ir valsts institūciju kontrolē, pat ja tie nekļūst par šo institūciju īpašumu[12].

Papildus jāpiezīmē, ka EK tiesību aktos komercdarbības atbalsta kontroles jomā ir norādīts, ka ES finansējums, ko centralizēti pārvalda ES iestādes, aģentūras, kopuzņēmumi vai citas struktūras un kas nav tiešā vai netiešā dalībvalstu kontrolē, nav uzskatāms par publisko finansējumu un attiecīgi uz to nav piemērojami valsts atbalsta nosacījumi.

Piemērs: ES struktūrfondu, Eiropas Investīciju bankas, Eiropas Investīciju fonda vai tādu starptautisko finanšu iestāžu kā Starptautiskais Valūtas fonds vai Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka līdzekļi ir uzskatāmi par valsts līdzekļiem, ja valsts iestādēm ir rīcības brīvība noteikt to izlietojumu, tai skaitā īpaši izvēlēties saņēmējus. Savukārt tad, ja šos līdzekļus tiešā veidā piešķir ES, Eiropas Investīciju banka vai Eiropas Investīciju fonds un valsts iestādēm nav nekādas rīcības brīvības, tie nav uzskatāmi par valsts līdzekļiem (piemēram, finansējums, ko tiešās pārvaldības ietvaros piešķir saskaņā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" vai ES Uzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas programmu *COSME* vai no Eiropas transporta tīkla (*TEN-T*) līdzekļiem).[13]

3. Ekonomiskā priekšrocība[14] (komercdarbības atbalsta 2.pazīme)

Lai identificētu valsts atbalsta esamību, nepieciešams konstatēt, ka plānotais pasākums rada ekonomiskas priekšrocības[15] vienam vai vairākiem saimnieciskās darbības veicējiem. Priekšrocība var tikt radīta, piemēram, šādos gadījumos:

- saimnieciskās darbības veicējs pērk/nomā valstij vai pašvaldībai piederošu zemi vai infrastruktūras objektus par zemāku cenu nekā tirgus cena;
- saimnieciskās darbības veicējs pārdod zemi valstij par augstāku cenu nekā tirgus cena;
- saimnieciskās darbības veicējs izmanto priviliģētas tiesības bez maksas vai pienācīgas atlīdzības piekļūt infrastruktūrai;
- saimnieciskās darbības veicējs iegūst riska kapitālu no valsts ar labvēlīgākiem noteikumiem, nekā to varētu iegūt no privāta ieguldītāja;
- saimnieciskās darbības veicējs ir atbrīvots no maksājumiem, kas tam parastos apstākļos būtu jāveic;
- uzņēmumā tiek ieguldīti publiskie līdzekļi, neievērojot tirgus ekonomikas dalībnieka kritēriju;
- līguma slēgšanas ekskluzīvu vai īpašu tiesību piešķiršana nerīkojot atklātu, pārredzamu, nediskriminējošu un konkurenci nodrošinošu konkursa procedūru.

---

[11] Skatīt *Eiropas Kopienas tiesas sprieduma apvienotajā lietā 213-215/81 Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor Herbert Will/Komisija 22.punktu*
[12] Komisijas paziņojuma 3.2.2.sadaļa.
[13] Komisijas paziņojuma 60.punkts
[14] Komisijas paziņojuma 4.nodaļa (tai skaitā skatīt arī tirgus ekonomikas dalībnieka kritērijus)
[15] Heidenhain, European State Aid Law, Verlag C.H.Beck Munchen 2010, 23.lp.

4. Selektivitāte[16] (komercdarbības atbalsta 3.pazīme)

"Selektivitātes"[17] kritērijs valsts atbalsta esamības identificēšanai kalpo, lai atšķirtu vispārējos politikas pasākumus, kas visiem saimnieciskās darbības veicējiem rada vienādus priekšrocību nosacījumus, no tiem, kas ir "specifiski", jo rada īpašas priekšrocības tikai vienam vai vairākiem saimnieciskās darbības veicējiem konkrētajā valstī. Valsts atbalsta regulējums attiecas tikai uz "specifiskajiem" atbalsta pasākumiem.

Ja arī valsts īstenots pasākums ir noteikts kā vispārēji attiecināms uz jebkuru saimnieciskās darbības veicēju, tas joprojām ir uzskatāms par „selektīvu", ja pārvaldes iestādēm, kas administrē šo pasākumu, kaut kādā mērā ir piešķirtas pilnvaras pieņemt lēmumu, vai atbrīvojums/ finansējums konkrētajam komersantam tiks vai netiks piešķirts.

Selektivitāte var būt, piemēram, teritoriāla vai nozares specifiska, piemēram, ja atbalsta pasākums attiecas tikai uz kādu valsts teritorijas daļu (ģeogrāfiskā selektivitāte), ja atbalsta programma attiecas tikai uz vienu vai dažām ekonomikas nozarēm vai atsevišķām saimnieciskās darbības veicēju kategorijām (materiālā selektivitāte). Materiālo selektivitāti var novērtēt trīspakāpju analīzē:

1) tiek identificēta atsauces sistēma, pret kuru selektivitāte tiek izvērtēta;
2) pārbauda, vai konkrēts pasākums paredz atšķirīgu attieksmi pret uzņēmumiem, atkāpjoties no minētās sistēmas;
3) ja atšķirības starp uzņēmumiem ir, jānovērtē, vai atkāpe no atsauces sistēmas ir attaisnojams ar minētās sistēmas raksturu vai vispārējo struktūru.

Piemēram, ja no konkrēta nodokļa atbrīvojuma pasākuma tiek izslēgtas vairākas nozares, tad jābūt objektīvam pamatojuma šīs konkrētās nozares izslēgt no atvieglojumu saņēmēju loka, pretējā gadījumā, šīs nozares uzņēmumi kvalificēsies kā valsts atbalsta saņēmēji[18].

Arī ekskluzīvu vai īpašu tiesību piešķiršana konkrētam/iem saimnieciskās darbības veicējiem veikt pakalpojumu, vai sniegt pieeju konkrētiem valsts vai pašvaldību resursiem, tai skaitā infrastruktūrai/dabas resursiem, nenosakot pienācīgu atlīdzību, kas atbilst tirgus cenai, tai skaitā, ja netiek rīkota atklāta konkursa procedūra, uzskatāma par selektivitāti (priekšrocību piešķiršanu konkrētam/iem uzņēmumam/iem)[19].

NB!!! Runājot gan par ekonomiskas priekšrocības, gan selektīvas priekšrocības sniegšanu, attiecībā uz līgumiem par pakalpojumu un piegāžu veikšanu, tradicionāli tiek uzskatīts, ka, lai darījums tiktu uzskatīts par atbilstošu tirgus nosacījumiem, pietiek ar publiskā iepirkuma direktīvās[20] (kas iestrādātas nacionālā līmenī "Publisko iepirkumu likumā" un "Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumā") paredzēto procedūru izmantošanu un ievērošanu, ja vien ir izpildīti visi attiecīgās procedūras izmantošanas nosacījumi. Tomēr iepirkuma veikšana saskaņā ar publisko iepirkumu nosacījumiem vēl pati par sevi negarantē, ka pretendentam netiek sniegta ekonomiska un selektīva priekšrocība, kas būtu kvalificējama kā valsts atbalsts, jo publisko iepirkumu nosacījumi paredz arī, piemēram, iepirkumu procedūras kā sarunu procedūru, kuru rezultātā līguma slēgšanas tiesību piešķiršana potenciāli var kvalificēties kā valsts atbalsts konkrētajam uzņēmumam.

---

[16] Komisijas paziņojuma 5.nodaļa

[17] Skatīt, piemēram, 58-60.paragrāfu lietā C-39/94, franču savienība *Express International (SFEI) AE / La Poste* u.c.

[18] Komisijas paziņojuma 5.4.sadaļa (tai skaitā skatīt arī īpašos jautājumus attiecībā uz nodokļu pasākumiem)

[19] Komisijas paziņojuma 52. un 53.punkts

[20] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK; Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK

Lai izslēgtu ekonomiskās priekšrocības pakalpojumu sniedzējiem, tie būtu jāizraugās atklātā, pārredzamā, nediskriminējošā un konkurenci nodrošinošā konkursa procedūrā[21].

5. Ietekme uz tirdzniecību un konkurenci[22] (komercdarbības atbalsta 4.pazīme)

Valsts atbalsts, kas kropļo konkurenci un ietekmē tirdzniecību un ES iekšējā tirgū, saskaņā ar Eiropas Tiesu praksē noteikto[23], var izpausties, kad valsts atbalsts nostiprina kāda saimnieciskā darbības veicēja stāvokli salīdzinājumā ar citiem saimnieciskā darbības veicējiem, kas konkurē brīvajā tirgū, kur konkurence pastāv vai varētu pastāvēt. Pietiek, ja var pierādīt, ka atbalsta saņēmējs ir iesaistīts saimnieciskā darbībā un ka tas darbojas tirgū, kur notiek dalībvalstu savstarpējā tirdzniecība. Valsts īstenots pasākums var ietekmēt tirdzniecību arī tad, ja konkrētais atbalsta saņēmējs pats neeksportē preces vai pakalpojumus uz citu ES dalībvalsti. Piemēram, subsīdijas var apgrūtināt citu dalībvalstu uzņēmēju ieiešanu tirgū, jo tiek uzturēts vai palielināts vietējais piedāvājums.

Ietekme uz konkurenci un tirdzniecību ir iespējama, ja tirgus konkrētajā nozarē ir liberalizēts, vai nu saskaņā ar ES tiesību normām, vai nacionālajām tiesību normām, vai arī *de facto*, ņemot vērā nozares ekonomisko attīstību. Ietekme uz konkurenci un tirdzniecību pastāv arī tad, ja atbalsta saņēmējs darbojas nozarē, kura konkrētajā valstī nav liberalizēta, un vienlaikus piedāvā savas preces un pakalpojumus valstī, kurā tirgus ir liberalizēts konkrētajā nozarē.

NB!!! Tas, ka iestādes uztic sabiedriskā pakalpojuma (vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojuma) sniegšanu iekšējam pakalpojumu sniedzējam (kaut arī tām bija ļauts uzticēt šā pakalpojuma sniegšanu trešām personām), neizslēdz konkurences izkropļojumu iespēju. Tomēr konkurences izkropļojumu iespēja ir izslēgta, ja ir izpildīti vienlaicīgi šādi nosacījumi:

- uz konkrēto pakalpojumu attiecas likumīgs monopols;
- likumīgais monopols izslēdz ne vien konkurenci attiecīgajā tirgū, bet arī konkurenci par šo tirgu – tas izslēdz jebkādu iespējamo konkurenci par attiecīgā pakalpojuma ekskluzīvā sniedzēja statusa iegūšanu;
- konkrētais pakalpojums nekonkurē ar citiem pakalpojumiem; un
- gadījumā, ja pakalpojumu sniedzējs darbojas citā (ģeogrāfiskajā vai produktu) tirgū, kurā pastāv brīva konkurence, ir novērsta šķērssubsidēšanas iespēja (ir jākārto atsevišķa izdevumu un ieņēmumu uzskaite un nodalīšana, nodrošinot, ka publiskais finansējums, kas piešķirts pakalpojumam, uz kuru attiecas likumīgais monopols, nenāk par labu citām darbībām).[24]

6. Praktiski piemēri valsta atbalsta izvērtēšanai

Šajā nodaļā sniegti daži piemēri ar valsts atbalsta esamības praktisko analīzi (ir/nav valsts atbalsts), taču aicinām izmantot pielikumā pievienoto "PĀRBAUDES LAPU Valsts atbalsta esamībai", kā arī, gadījumā, ja pasākums kvalificējas kā valsts atbalsts, ir jāpiemēro atbilstošs valsts atbalsta regulējums (sīkāk skatīt III nodaļas 2.apakšnodaļu).

---

[21] Komisijas paziņojuma 93.punkts
[22] Komisijas paziņojuma 6.nodaļa
[23] Skatīt, piemēram, 11-12.paragrāfu lietā Case 730/79 *Philip Morris Holland BV v Commission of the European Communities. - Aid to a cigarette manufacturer*
[24] Komisijas paziņojuma 188.punkts.

1) Piemērs:
Lai mudinātu komercuzņēmumiem novirzīt papildu līdzekļus sporta nozares attīstībai (jaunās paaudzes apmācībām, personāla izmaksām, lai izveidotu vai modernizētu sporta infrastruktūru), Ungārija izstrādāja atbalsta shēmu[25], kur tiešie atbalsta saņēmēji būs piecu populārāko komandu sporta veidu (futbola, basketbola, hokeja, ūdens polo, un handbola) Ungārijā sporta apvienības; profesionālie sporta klubi – iepriekš norādīto organizāciju biedri; un attiecīgo sporta sektoru investori – donori, kam tiek piešķirti nodokļu atvieglojumi.

Valsts atbalsta esamības izvērtējums: uzņēmumu nodokļu atbrīvojumi donoriem
1.solis: **Ekonomiskā aktivitāte – saimnieciskā darbība:** attiecīgo sporta sektoru investori – donori, kam tiek piešķirti nodokļu atvieglojumi, ir komercuzņēmumi (saimnieciskās darbības veicēji), kas tiek mudināti novirzīt papildu līdzekļus sporta nozares attīstībai.
2.solis: Komercdarbības atbalsta 1.pazīme: Valsts resursi ir skaidri iesaistīti šajā shēmā, jo shēmas rezultātā Ungārijas valsts budžets cieš zaudējumus no neiekasētajiem ieņēmumiem nodokļu veidā.
3.solis: Komercdarbības atbalsta 2.pazīme: Shēma piešķir ekonomisku priekšrocību donoriem - uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumus, kas ļauj korporatīvajiem ziedotājiem atskaitīt savu ziedojumu sporta atbalstam no apliekamajiem ienākumiem.
4.solis: Komercdarbības atbalsta 3.pazīme: Attiecībā uz pasākuma selektivitāti no līdzekļu devēju viedokļa - nodokļu atlaides ir pieejamas visiem uzņēmumiem visās nozarēs bez jebkāda ierobežojuma, proti, jebkura sabiedrība var būt donors (nav selektivitātes).

Ņemot vērā, ka selektivitātes nav (neizpildās komercdarbības atbalsta 3.pazīme), komercdarbības atbalsta 4.pazīme netika vērtēta.

Atbilde:
Shēma attiecībā uz nodokļu atvieglojumiem donoriem ir uzskatāma par vispārēju pasākumu, kas nenodrošina selektīvu priekšrocību visiem uzņēmumiem (neizpildās komercdarbības atbalsta 3.pazīme), līdz ar to nodokļu atskaitīšanas uz donoriem, kas piedalās shēmā, nav uzskatāma par valsts atbalstu Līguma 107.panta 1.punkta izpratnē.

2) Piemērs:
Ungārijas atbalsta shēmas aprakstu skatīt pirmajā piemērā.

Valsts atbalsta esamības izvērtējums: attiecībā uz infrastruktūras galvenajiem īpašniekiem un lietotājiem
1.solis: Profesionālais sports ir liela un strauji augoša ekonomikas nozare: saskaņā ar Pasaules ekonomikas foruma aplēsēm, aptuveni 2 % no pasaules IKP tiek radīts sporta nozarē. Tā kā profesionālā sporta tirgū ir raksturīgs augsts konkurences līmenis ar ievērojamiem privātiem un komerciāliem ieguldījumiem, sporta infrastruktūras izmantošana, ko izmanto profesionāls sporta klubs, uzskatāma par saimniecisku darbību. Sporta klubi veic saimniecisko darbību, piemēram, pārdod biļetes uz sporta pasākumiem, pārdod apraides tiesības vai noslēdz sponsorēšanas vai reklāmas līgumus. Sporta asociācijas komerciāli izmanto sporta pasākumus, u.tml.
2.solis: Komercdarbības atbalsta 1.pazīme: valsts finansējums sporta infrastruktūrai pakļauts valsts atbalsta kontrolei.
3.solis: Komercdarbības atbalsta 2.pazīme: Saskaņā ar Komisijas lēmumu praksi, attiecībā uz īpašu koncesionāram/operatoram un lietotājam veltītu infrastruktūru, tas saņem ekonomisku priekšrocību, ja tie pilnībā nesedz maksu par infrastruktūras izveidi.

[25] SA.31722 - Supporting the Hungarian sport sector via tax benefit scheme (09.11.2011.)

4.solis: Komercdarbības atbalsta 3.pazīme: Selektīvs pasākums, jo atbalsts sporta infrastruktūrai un citiem pamatlīdzekļiem paredzēts pieciem populārākajiem komandu sporta veidiem Ungārijā. Kā arī pašreizējā shēmā labumu gūs "iepriekš noteikti" (vietējie) profesionālie sporta klubi, kas apsaimniekos un/vai būs galvenie lietotāji subsidētajai infrastruktūrai.
5.solis: Komercdarbības atbalsta 4.pazīme: Pasākums kropļo konkurenci - valsts iejaukšanās mainīs esošos tirgus nosacījumus, jo Ungārijā būs pieejami vairāki jauni/modernizētu infrastruktūras objekti, kas ļautu to īpašniekiem, apsaimniekotājiem un lietotāji gūt labumu no objektiem, kas citādi nebūtu pieejami saskaņā ar tirgus noteikumiem. Tā kā konkurence starp profesionāliem sporta klubiem noteikti ir vērtējama starptautiskā dimensijā (daudzi turnīri ir Eiropas vai pasaules mērogā), pasākums varētu ietekmēt ES iekšējo tirdzniecību.

Atbilde:
Ņemot vērā, ka shēmā attiecībā uz infrastruktūras galvenajiem īpašniekiem un lietotājiem izpildās visas četras komercdarbības atbalsta pazīmes, tai skaitā pasākums kropļo konkurenci un saņēmēji ir saimnieciskās darbības veicēji, tādējādi ietekmējot ES iekšējo tirgu, tā šajā sadaļā vērtējama kā valsts atbalsts Līguma 107.panta 1.punkta izpratnē.

3) Piemērs:
Pašvaldībā saņemts iesniegums no fiziskas personas, kura lūdz nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN) atvieglojumu piešķiršanu, un tiek konstatēts, ka minētā persona dzīvo konkrētajā adresē un ir saimnieciskas darbības veicēja (informācija ir iegūta no Valsts ieņēmumu dienesta publiskās datu bāzes).

Vai sniedzot nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumu ir jāpiemēro valsts atbalsta regulējums, piemēram, *de minimis* atbalsts?

Atbilde:

Lai arī, interpretējot Līguma 107.panta 1.punktu, kā arī no ES tiesu prakses izriet, ka par komercsabiedrību (saimnieciskās darbības veicēju) ir atzīstama jebkura persona, neatkarīgi no tās juridiskā statusa, kura ir iesaistīta saimnieciskās darbības/ekonomiskās aktivitātes veikšanā, piedāvājot preces vai pakalpojumus tirgū, minētajā situācijā tikai tas, ka potenciālā nekustamā īpašuma atlaides saņēmējs ir reģistrēta Valsts ieņēmumu dienestā (2002.gadā) kā saimnieciskās darbības veicējs, vēl neliecina, ka viņš veic saimniecisko darbību tās īpašumā konkrētajā adresē vai konkrētajā gadā, par kuru plānots izvērtēt NĪN atlaides piešķiršanu.

Gadījumā, ja persona reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicējs (pašnodarbinātais) un kā savas saimnieciskās darbības veikšanas vietu Valsts ieņēmumu dienestā norādījis savu deklarēto dzīves vietu, tad ir jāvērtē:

- vai saimnieciskā darbība tiek veikta konkrētajā adresē;
- vai saimnieciskā darbība var tikt klasificēta kā valsts atbalsts, kam jāpiemēro valsts atbalsta regulējums [piemēram, pensionārs, kas reģistrējies kā pašnodarbinātais, adot dažus pārus cimdu mēnesī, to veic savā dzīvesvietā dzīvoklī vai, piemēram, persona, kas reģistrējusies kā pašnodarbinātais, veic auto atslēdznieka pakalpojumu un daļā no savas privātmājas (deklarētās dzīvesvietas) izveidojis autoservisu, visdrīzāk nekvalificēsies kā valsts atbalsta saņēmējs (jo neizpildās vienlaicīgi visi 4 valsts atbalsta kritēriji (saimnieciskajai darbībai ir vietējā ietekme) un, piemērojot nodokļu atlaidi, nav jāpiemēro valsts atbalsta regulējums (*de minimis*)].

II nodaļa - Sabiedriskie (vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes) pakalpojumi

Jēdziens "vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumi" vai citiem vārdiem – sabiedriskie pakalpojumi (turpmāk – sabiedriskie pakalpojumi)[26] nemitīgi attīstās un cita starpā ir atkarīgs no iedzīvotāju vajadzībām, tehnoloģiskajām un tirgus norisēm, kā arī sociālajām un politiskajām prioritātēm attiecīgajā dalībvalstī. Tiesa ir noteikusi, ka sabiedriskie pakalpojumi ir pakalpojumi, kam salīdzinājumā ar citām saimnieciskām darbībām ir īpašas pazīmes[27]. Tā kā nav izstrādāti konkrēti ES noteikumi par to, kad pakalpojums ir vai nav vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojums, dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība, attiecīgo pakalpojumu definējot par sabiedrisko pakalpojumu un pakalpojuma sniedzējam piešķirot kompensāciju. Komisijas kompetence šajā saistībā aprobežojas tikai ar pārbaudīšanu, vai attiecīgā dalībvalsts ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu, konkrēto pakalpojumu definējot par sabiedrisko pakalpojumu [28], un izvērtējot valsts atbalstā iesaistīto kompensāciju. Ja ir īpaši ES noteikumi, tie attiecināmi uz dalībvalstu rīcības brīvību, neskarot Komisijas pienākumu izvērtēt, vai sabiedriskie pakalpojumi ir pareizi definēti valsts atbalsta kontroles nolūkā.

EK uzskata, ka nebūtu lietderīgi noteikt īpašu sabiedriskā pakalpojuma sniegšanas pienākumu darbībai, ko uzņēmumi, kas darbojas normālos tirgus apstākļos[29], jau sniedz vai var sniegt apmierinošā līmenī un ievērojot valsts noteiktus, sabiedrības interesēm atbilstošus nosacījumus, piemēram attiecībā uz cenu, objektīviem kvalitātes raksturlielumiem, nepārtrauktību un piekļuvi attiecīgajam pakalpojumam. Attiecībā uz to, vai pakalpojumu var piedāvāt tirgus, EK vērtējums aprobežojas ar to, ka tiek pārbaudīts, vai attiecīgā dalībvalsts ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu.

a) Kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu nav uzskatāma par komercdarbības atbalstu Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 5.panta izpratnē, ja ir ievēroti Eiropas Kopienu tiesas spriedumā Altmark lietā[30] definētie četri kumulatīvie kritēriji, tas ir:

- pakalpojuma sniedzējam ir uzlikts pienākums sniegt sabiedriskos pakalpojumus, un šis pienākumam ir skaidri noteikts;
- parametri, uz kuru pamata aprēķina kompensāciju, ir noteikti iepriekš, ievērojot objektivitāti un pārredzamību;
- kompensācija nepārsniedz summu, kas nepieciešama, lai segtu visas izmaksas vai daļu no izmaksām, kas rodas, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu, ņemot vērā ieņēmumus no šāda pakalpojuma sniegšanas un saprātīgu peļņu;
- lai izvēlētos pretendentu, kurš ir spējīgs sniegt nepieciešamos sabiedriskos pakalpojumus par zemāko cenu, pakalpojuma sniedzējs ir izvēlēts saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru vai, ja pakalpojuma sniedzējs nav izvēlēts saskaņā ar publiskā

---

[26] Sīkāk skaidrojumus par to, kas ir sabiedriskais pakalpojums skatīt Komisijas paziņojums par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu (2012/C 8/02)

[27] Lieta C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova*,1991, *Recueil* I-5889, 27. punkts; lieta C-242/95 *GT-Link A/S*, 1997, *Recueil* I-4449, 53. punkts, un lieta C-266/96 *Corsica FerriesFrance SA*, 1998, *Recueil* I-3949, 45. punkts

[28] Lieta T-289/03 *BUPA* un citi pret Komisiju, 2008, Krājums II-81, 166.–169. un 172. punkts; Lieta T-17/02 *Fred Olsen*, 2005, Krājums II-2031, 216. punkts.

[29] Lieta C-205/99 *Analir*, 2001, *Recueil* I-1271, 71. punkts

[30] Lieta C-280/00, Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark, Krājums 2003, I-7747. lpp., kā arī šie kritēriji ietverti Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmumā Nr.2012/21/ES par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (publicēts ES Oficiālajā Vēstnesī 11.01.2012, L7, 3.-7.lpp.)

iepirkuma procedūru, nepieciešamās kompensācijas līmenis ir noteikts pirms pakalpojuma saistību uzlikšanas, pamatojoties uz izmaksu analīzi, kuras tāda pat pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai rastos tipiskam, labi pārvaldītam un atbilstīgi aprīkotam komersantam.

NB!!! Praksē kompensācijas līmeni, pamatojoties uz izmaksu analīzi, kuras tāda pat pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai rastos tipiskam, labi pārvaldītam un atbilstīgi aprīkotam komersantam, ir grūti pierādīt. Tam ir jābūt rūpīgi un visaptveroši analizētam, pierādot, ka šīs izmaksas ir reprezentatīvs atspoguļojums izmaksām, kādas veidotos tipiskam labi strādājošam un atbilstoši aprīkotam uzņēmumam, proti, lai aprēķinātu kompensācijas apmēru, nepietiek tikai ar iepriekš noteiktu vidējo statistisko izmaksu izmantošanu.[31]

b) <u>Ja neizpildās visi iepriekš minētie kritēriji, kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu</u> ir uzskatāma par komercdarbības atbalstu. Piešķirot finansējumu no publiskajiem resursiem (piemēram, piešķirot pašvaldības dotāciju, nosakot atbrīvojumu par pašvaldības kapitāla izmantošanu, veicot ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, u.tml.), ir jāievēro visi komercdarbības atbalsta piešķiršanas nosacījumi, kas definēti ES aktos. Latvijā pamatā tiek piemērots Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmums Nr.2012/21/ES[32], jo lēmumu piemēro valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, kas nepārsniedz gada summu 15 miljonus *euro* par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu jomās (Latvijā šis limits lielākoties netiek pārsniegts), kas nav transports un transporta infrastruktūra. Piemērojot Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmumu Nr.2012/21/ES, lai tas būtu saderīgs atbalsts, kas nav jāpaziņo EK, ir jābūt noslēgtam pakalpojumu līgumam par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, kurā:

- ir skaidri definēts uzticētais sabiedriskas nozīmes pakalpojums - konkrēts sniedzamais sabiedriskais pakalpojums (piemēram, siltumapgādes, ūdensapgādes jomā, vai vispārējās veselības aprūpes sistēmas ietvaros);
- izvirzītas prasības sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam par nepieciešamā tehniskā aprīkojuma uzturēšanu un atjaunošanu, lai nodrošinātu minēto pakalpojumu izpildi saskaņā ar katram konkrētajam pakalpojumam izvirzītajām prasībām;
- ir noteikts pilnvarojuma termiņš - līguma darbības laiku, kas nav īsāks par 5 gadiem un nepārsniedz 10 gadus (gadījumos, kad pakalpojuma sniedzējs no saviem resursiem (saimnieciskās darbības ieņēmumiem vai komercbanku kredītresursiem) veicis būtiskus ieguldījumus pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai nepieciešamajos pamatlīdzekļos, pilnvarojuma periods var būt garāks par desmit gadiem, bet tas nedrīkst pārsniegt konkrētā pamatlīdzekļa amortizācijas periodu, kurš noteikts saskaņā ar vispārpieņemtiem grāmatvedības principiem);
- norāda sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas teritoriju;
- norāda informāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam piešķirtajām ekskluzīvajām vai īpašajām tiesībām;
- norāda informāciju par iespēju saņemt atlīdzības (kompensācijas) maksājumus – investīcijas pakalpojumu sniegšanas infrastruktūrā – un nosacījumus atlīdzības (kompensācijas) maksājumu aprēķināšanai, kontrolei un pārskatīšanai (regulāra

[31] Lieta C 3/2008 (ex NN 102/2005) – Čehija – sabiedrisko pakalpojumu kompensācijas Dienvidmorāvijas autobusu uzņēmumiem, OV L 97, 16.4.2009

[32] Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmums Nr.2012/21/ES par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (publicēts ES Oficiālajā Vēstnesī 11.01.2012, L7, 3.-7.lpp.)

kompensācijas atbilstības pārbaužu veikšana vismaz ik pēc trīs gadiem pilnvarojuma akta darbības periodā, kā arī tā beigās);

- norāda pasākumus atlīdzības (kompensācijas) maksājumu pārmaksas novēršanai un atmaksāšanai (kompensācijas jēdziens ir plašāks nekā tikai tarifu starpības kompensēšana vai ikgadēja saimnieciskās darbības zaudējumu segšana. Sabiedriskā pakalpojuma kompensācijas jēdziens aptver arī ES fondu finansējumu, kurš piešķirts pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras izbūvei vai rekonstrukcijai);
- norāda, kā sabiedriskie pakalpojumi un ar to saistītās izmaksas tiks nodalītas no komerciālajiem pakalpojumiem (ja komersants veic arī citas darbības, kas ir ārpus uzticētā sabiedriskā pakalpojuma ietvara, komersantam tā grāmatvedībā ir atsevišķi jāuzrāda izmaksas un ieņēmumus katrai darbības jomai atsevišķi. Kompensāciju par izmaksām, kas nav tiešā saistībā ar definēto un uzticēto sabiedriskas nozīmes pakalpojumu, nepiešķir);
- minēta atsauce uz EK 2011.gada 20.decembra lēmumu Nr. 2012/21/ES.

Ja EK 2011.gada 20.decembra lēmuma Nr. 2012/21/ES nosacījumi netiek izpildīti, ir jāievēro Komisijas paziņojuma par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu prasības un paziņošanas EK prasības (skatīt šo vadlīniju IV nodaļu).

Sīkāka informācija par atbalstu vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem pieejama Finanšu ministrijas izstrādātajā metodoloģiskajā palīgmateriālā "**Komercdarbības atbalsta kontroles regulējums vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu jomā**" (pieejams: https://www.fm.gov.lv/files/komerdarbbasatbalsta/2019-07-29_SGEi_met.materials.pdf).

III nodaļa – Komercdarbības atbalsta regulējums

1. Vispārīgi par komercdarbības atbalsta juridisko ietvaru

Pēc tam, kad ir secināts, ka plānotais pasākums kvalificējas kā valsts atbalsts, ir jāizvērtē, saskaņā ar kuru valsts atbalsta regulējumu to plānots piešķirt.

Valsts atbalsta pamatnoteikumi ir izklāstīti Līguma 93., un no Līguma 106. līdz 108.pantam. Līguma 107.panta 1.punkts definē, kas ir valsts atbalsts, savukārt 107.panta 2. un 3.punkts, 106.panta 2.punkts un Līguma 93.pants nosaka normas, saskaņā ar kurām EK atzīst plānoto atbalstu kā saderīgu ar iekšējo tirgu, savukārt Līguma 108.pants nosaka procedūras plānotā atbalsta izvērtēšanā (sīkāk par procedūrām skatīt IV nodaļā).

Saskaņā ar Līguma 107.panta 1.punktu atbalsta pasākumi, kas atbilst visiem tajā minētājiem kritērijiem, ir principā nesaderīgi ar kopējo ES tirgu. Tomēr nesaderības princips nenozīmē pilnīgu aizliegumu, un Līguma 107. panta 2. un 3.punktā ir norādīti vairāki gadījumi, kad valsts atbalstu varētu uzskatīt par pieņemamu/saderīgu (tā sauktie „*atbrīvojumi”*). Šādu "atbrīvojumu" esamība arī ir par pamatu tam, lai Komisija pārbaudītu plānotos valsts atbalsta pasākumus, kā paredzēts Līguma 108.pantā. Minētais pants nosaka, ka dalībvalstīm ir jāziņo EK par jebkādu plānu piešķirt valsts atbalstu pirms šā plāna īstenošanas. Pants arī dod EK tiesības izlemt, vai piedāvātais atbalsta pasākums atbilst atbrīvojuma kritērijiem, vai „*attiecīgajai valstij tāds atbalsts ir jāizbeidz vai jāmaina”*.

Lielākajā daļā valsts atbalsta gadījumu vissvarīgākie noteikumi par atbrīvojumiem ir atrodami 107.panta 3.punkta a) apakšpunktā, kas attiecas uz „*palīdzību, kas veicina ekonomikas attīstību apgabalos, kur dzīves līmenis ir ārkārtīgi zems vai kur valda liels bezdarbs*" un 107.panta 3.punkta c) apakšpunktā, kas attiecas uz „*palīdzību, kas veicina atsevišķu saimniecisko darbību vai atsevišķu tautsaimniecības jomu attīstību, ja šādai palīdzībai nav tāds nelabvēlīgs iespaids uz tirdzniecības apstākļiem, kas būtu pretrunā vispārējām interesēm*".

Līgumā minētie pamatnoteikumi ir interpretējami un, izmantojot savas pilnvaras, EK ir izdevusi sekundāros tiesību aktus un izstrādājusi konkrētas metodes, kas atkarīgas no uzņēmuma lieluma, tā atrašanās vietas, konkrētās nozares, atbalsta mērķa/kategorijas un citiem kritērijiem. Lai nodrošinātu pārredzamību, prognozējamību un juridisko noteiktību, EK ir publiskojusi kritērijus, ko tā izmanto, izlemjot jautājumu par tai paziņoto atbalsta pasākumu atbilstību "atbrīvojumam". Šādas publikācijas ir izdotas kā regulas, vadlīnijas, ziņojumi, paziņojumi, nostādnes, pamatnostādnes, lēmumi un EK darba dokumenti, tai skaitā, dalībvalstīm adresētas vēstules, kas harmonizē EK lēmumu un Eiropas tiesu praksi, dodot dalībvalstīm unificētu regulējumu atbalsta saderības novērtējumam.

Ja pasākumu ievieš saskaņā ar regulām, kas definē valsts atbalsta sniegšanas nosacījumus[33], tad ir jāievēro regulās minētie valsts atbalsta nosacījumi, taču, ja pasākums saskaņā ar regulām nav ieviešams un nepieciešams par to paziņot EK, tad tiek veikts atbalsta saderības izvērtējums (sīkāk par pasākumu ieviešanu skatīt šo vadlīniju IV nodaļā).

1. **<u>Regulas</u>** ir saistošas visiem ES tiesību subjektiem, turklāt tās ir tieši piemērojamas. Regulas ir saistošas ne tikai dalībvalstīm, bet arī visām šo dalībvalstu fiziskajām un juridiskajām personām. Tomēr, ņemot vērā, ka dalībvalsts atbalstu piešķir tai pieejamo resursu robežās, fakts, ka regula paredz iespējamību piešķirt valsts atbalstu, neuzliek dalībvalstij pienākumu šādu atbalstu sniegt. Tai ir tiesības atbalstu piešķirt tādās jomās un tādā apmērā, kādā tas tiek uzskatīts par nepieciešamu un izvērtēts kā piemērots.

---

[33] Piemēram, Komisijas Regula (ES) Nr. 1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam vai KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 651/2014 (2014.gada 17.jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu

NB!!! Neskatoties uz regulu tiešo piemērojamību, lai nodrošinātu, ka gan atbalsta sniedzējiem, gan atbalsta saņēmējiem ir zināmi un skaidri saprotami valsts atbalsta nosacījumi, kā arī, lai nodrošinātu, ka valsts atbalsta prasības tiek piemērotas korekti, ņemot vērā to sarežģītību, **normatīvajā aktā, ar ko tiek ieviests atbalsta pasākums, ir jābūt iestrādātiem visiem nepieciešamajiem nosacījumiem**, iekļaujot atsauces uz nepieciešamajām regulu normām vai normatīvajā aktā tās tieši bez interpretācijas ierakstot.

2. Lai arī saskaņā ar Līguma 288.pantu iepriekš minētās **vadlīnijas, ziņojumi, paziņojumi, nostādnes, pamatnostādnes un EK darba dokumenti** nav uzskatāmas par ES normatīvo aktu, bet plašāk – par ES tiesību aktu, tomēr, lai saņemtu pozitīvu EK lēmumu par atbalsta pasākumu atbilstību "atbrīvojumam", tajos minētie nosacījumi ir jāievēro un ir dalībvalstīm saistoši.

NB!!! Izstrādājot atbalsta pasākumu, kas tiks ieviests atbilstoši EK pieņemtām vadlīnijām, ziņojumiem, paziņojumiem, nostādnēm vai pamatnostādnēm, **normatīvajā aktā ir jābūt iekļautām un pārņemtām visām nepieciešamajām prasībām no minētajiem tiesību aktiem**.

3. **EK lēmumi** ir tieši piemērojami individuāli tiesību akti, kas rada tiesības un uzliek pienākumus to adresātam. Ļoti bieži lēmuma adresāts ir dalībvalsts kopumā. Taču EK, izvērtējot atbalsta pasākumu, vadās no savas lēmumu pieņemšanas prakses, proti, tā sauktajiem precedenta lēmumiem.

4. **ES tiesu prakse** ir saistoša ne tikai nacionālajām tiesām, bet arī jebkurai valsts pārvaldes iestādei, strādājot ar ES tiesību normu piemērošanu. Tajās jomās, kur nav izstrādātas valsts atbalsta piešķiršanas vadlīnijas, EK šādus pasākums vērtē pēc "*case – by – case*" principa, piemērojot ES tiesu prakses un precedenta lēmumus un kritērijus.

ES tiesību akti komercdarbības atbalsta jomā pieejami: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html
EK pieņemtie lēmumi atbalsta lietās ir pieejami: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfmEiropas tiesu nolēmumi ir pieejami: http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?cid=8940917

2. Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana

Komercdarbības atbalstu ir iespējams sniegt dažādos veidos, ievērojot attiecīgajai atbalsta kategorijai piemērojamo valsts atbalsta regulējumu. No šī valsts atbalsta regulējuma izriet arīdzan procesuālā kārtībā, kādā, piemērojot attiecīgo regulējumu, var tikt sniegts valsts atbalsts un kādi procesuālie soļi ir jāveic, lai nodrošinātu tā likumību un saderīgumu.

Šajā shēmā ir atspoguļota valsts atbalsta regulējuma piemērošanas secība, sākot no vienkāršākā un beidzot ar sarežģītāko un laikietilpīgāko.

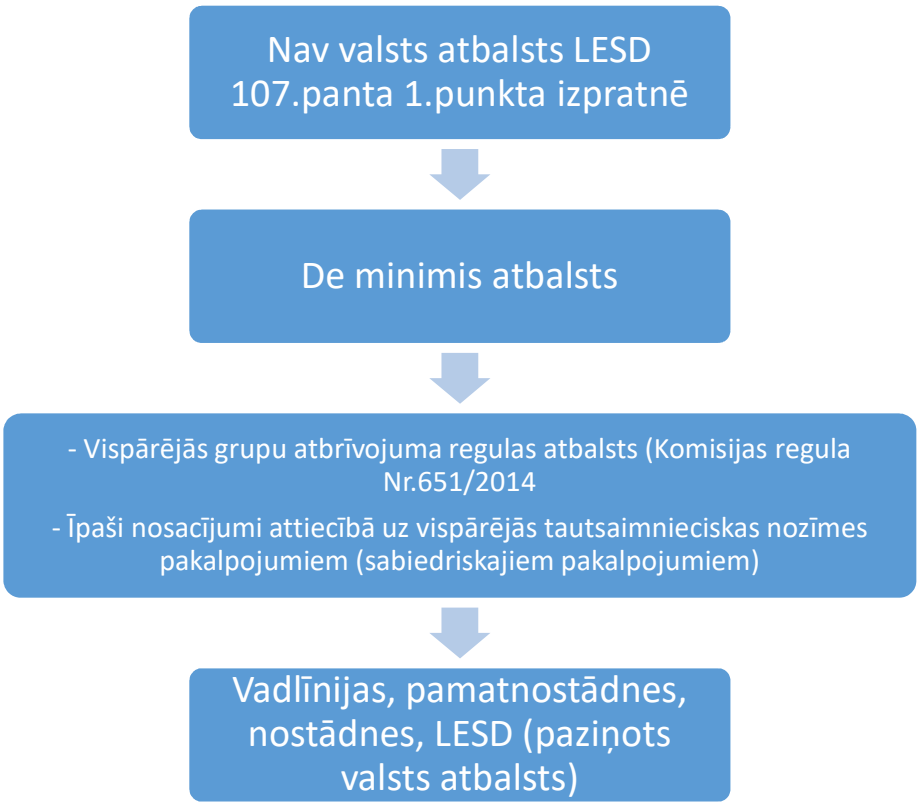

a) *De minimis* atbalsts (atbrīvojums no paziņošanas pienākuma (jēdziena skaidrojumu skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 1.apakšnodaļā))

De minimis atbalsts, kas ir vienam vienotam uzņēmumam noteiktā laikposmā piešķirts atbalsts, kurš nepārsniedz konkrēti noteiktu summu, ir viena no atbalsta kategorijām, kas ir atbrīvota no Līguma 108.panta 3.punktā noteiktās paziņošanas prasības.

De minimis atbalsta, ko piešķir atbilstoši Komisijas regulai Nr.1407/2013, būtiskākais nosacījums ir, ka kopējais *de minimis* atbalsts, ko viena dalībvalsts piešķīrusi vienam vienotam uzņēmumam jebkurā triju fiskālo gadu periodā (ar to saprotot – kārtējo un pēdējos divus fiskālos gadus) nepārsniedz 200 000 *euro* (attiecībā uz kravu komercpārvadājumu autotransporta uzņēmumiem – 100 000 *euro*, turklāt *de minimis* atbalstu nedrīkst izmantot kravas transportlīdzekļu iegādei). Papildu šim nosacījumam ir jāievēro, ka *de minimis* atbalstu saskaņā ar Komisijas regulas Nr.1407/2013 nedrīkst piešķirt nozarēm un darbībām, kas minētas Komisijas regulas Nr.1407/2013 1.panta 1.punktā, kā arī ir nepieciešams ievērot pārējās minētās regulas prasības, piemēram, attiecībā uz atbalstu kumulāciju u.c.

Sīkāka informācija gan par *de minimis* atbalsta būtību, gan procesuāliem jautājumiem pieejama Finanšu ministrijas izstrādātājā Rokasgrāmatā *de minimis* atbalsta piešķiršanai (pieejams: https://www.fm.gov.lv/files/komerdarbbasatbalsta/Rokasgramata%20de%20minimis%20atbalsta%20pieskirsanai%20(aktualizets%202019.%20septembri).pdf).

NB!!! Ņemot vērā Komisijas regulā Nr.1407/2013 noteiktos ierobežojumus, piemēram, attiecībā uz atbalstāmajām darbībām un nozarēm, kā arī ņemot vērā *de minimis* atbalsta

ierobežoto apmēru (200 000 *euro* viena vienota uzņēmuma līmenī pēdējo trīs fiskālo gadu periodā), plānojot un izstrādājot valsts atbalsta pasākumu, atbalsta pasākuma izstrādātājam ir nepieciešams apzināt, vai valsts atbalstu būs iespējams sniegt atbilstoši *de minimis* atbalsta nosacījumiem. Gadījumā, ja *de minimis* atbalsta nosacījumi nevar tikt ievēroti, ir nepieciešams pāriet uz nākamo iespējamo valsts atbalsta piešķiršanas veidu, proti, vispārējo grupu atbrīvojuma regulu.

Piemērs: atbalsta programma, kas ieviesta atbilstoši de minimis atbalsta regulējumam un kurā ir iestrādāti visi nepieciešamie de minimis atbalsta nosacījumi ir, piemēram, Ministru kabineta 2009.gada 15.septembra noteikumi Nr.1065 "Noteikumi par aizdevumiem sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai"..

b) Komisijas regula Nr.651/2014 jeb Vispārējā grupu atbrīvojuma regula (atbrīvojums no paziņošanas pienākuma)

Komisijas 2014.gada 17.jūnija Regula (ES) Nr.651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu (turpmāk – Komisijas regula Nr.651/2014), jeb vispārējā grupu atbrīvojuma regula aptver dažādas atbalsta kategorijas, kas ir atbrīvotas no Līguma 108.panta 3.punktā ietvertā paziņošanas pienākuma, ja tiek ievēroti Komisijas regulas Nr.651/2014 Vispārīgās sadaļas un attiecīgā specifiskā atbalsta mērķa (atbalsta kategorijas) nosacījumi.

Atbrīvojums no paziņošanas pienākuma nozīmē vienīgi to, ka EK nav nepieciešams iesniegt paziņojumu (notifikāciju). Jebkurā gadījumā atbalsta pasākumā ir jābūt iekļautiem visiem nepieciešamajiem valsts atbalsta nosacījumiem, un izstrādāto atbalsta pasākumu ir jāiesniedz Finanšu ministrijā sākotnējā izvērtējuma saņemšanai (sīkāk skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 2.apakšnodaļā).

Atbilstoši Komisijas regulas Nr.651/2014 nosacījumiem var sniegt, piemēram, reģionālo atbalstu, atbalstu pētniecībai, attīstībai un inovācijai, atbalstu mācībām, atbalstu vides aizsardzībai, atbalstu sporta un daudzfunkcionālai atpūtas infrastruktūrai, atbalstu kultūrai un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai u.c. atbalsta kategorijām.

Daži no Komisijas regulas Nr.651/2014 būtiskākajiem nosacījumiem ir, piemēram, atbalstāmo nozaru un darbību ierobežojumi, atbalsta pretendenta neatbilstība grūtībās nonākuša uzņēmuma definīcijai, paziņošanas robežvērtību ievērošana, atbalsta pārredzamība, stimulējošā ietekme, atbalsta kumulācija u.c.

NB!!! Plānojot un izstrādājot atbalsta pasākumu, atbalsta sniedzējam līdzīgi kā *de minimis* atbalsta gadījumā ir nepieciešams apzināt, vai plānotais atbalsta pasākums ir atbilstošs Komisijas regulas Nr.651/2014 tvērumam un vai pasākuma ietvaros varēs nodrošināt, ka tiks ievēroti visi nepieciešamie Komisijas regulas Nr.651/2014 nosacījumi, t.sk. ka netiks pārsniegtas Komisijas regulas Nr.651/2014 paziņošanas robežvērtības.

NB!!! Par individuālajiem atbalsta projektiem un atbalsta programmām, kas ieviestas atbilstoši Komisijas regulas Nr.651/2014 nosacījumiem, ir **nepieciešams EK iesniegt kopsavilkuma informāciju**, izmantojot EK pārziņā esošo elektronisko lietojumprogrammu *State Aid Notifications Interactive* (turpmāk – SANI2) sistēmu **20 darbdienu laikā no atbalsta pasākuma spēkā stāšanās dienas**. Šajā gadījumā **netiek pieņemts EK lēmums** par atbalsta saderīgumu, jo tas ir ieviests atbilstoši Komisijas regulas Nr.651/2014 prasībām, kuras ievērojot, atbalsts tiek uzskatīts par saderīgu ar ES iekšējo tirgu.

Piemērs: atbalsta programma, kas ieviesta atbilstoši Komisijas regulai Nr.651/2014 un kurā iestrādāti visi nepieciešamie minētās regulas Vispārīgās sadaļas un specifiskās atbalsta

kategorijas nosacījumi ir, piemēram, Ministru kabineta 2016.gada 19.janvāra noteikumi Nr.50 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā" 1.1.1.2. pasākuma "Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts" īstenošanas noteikumi"..

c) Īpaši nosacījumi attiecībā uz vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem (sabiedriskajiem pakalpojumiem)

Ja kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu ir kvalificējama kā komercdarbības atbalsts (skatīt šo vadlīniju II nodaļu), ir nepieciešams piemērot atbilstošu valsts atbalsta regulējumu. Kā norādīts iepriekš, sabiedrisko pakalpojumu jomā Latvijā pamatā tiek piemērots Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmums Nr.2012/21/ES. Sniedzot atbalstu saskaņā ar minēto lēmumu, **nav nepieciešams iesniegt paziņojumu EK un saņemt EK lēmumu**, bet ir nepieciešams ievērot visus valsts atbalsta nosacījumus, kā arī tiesību aktā par valsts atbalsta piešķiršanu ir jābūt iekļautiem EK lēmumā norādītajiem nosacījumiem (skatīt šo vadlīniju II nodaļas b) apakšpunktu).

Piemērs: atbalsta programma, kurā iestrādāti visi nepieciešamie nosacījumi atbilstoši EK 2011.gada 20.decembra lēmumam Nr.2012/21/ES un kas paredz atbalsta sniegšanu vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem, ir, piemēram, Ministru kabineta 2016.gada 8.marta noteikumi Nr.152 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.2.2. specifiskā atbalsta mērķa "Atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības programmām sekmēt energoefektivitātes paaugstināšanu un atjaunojamo energoresursu izmantošanu pašvaldību ēkās" īstenošanas noteikumi"..

d) Vadlīnijas, pamatnostādnes, Līgums (paziņots valsts atbalsts)

Kā norādīts iepriekš, EK valsts atbalsta kontrole balstās uz principu, ka par plānotajiem atbalsta pasākumiem dalībvalstij ir jādara zināms EK laikus, lai tā varētu plānoto pasākumu izvērtēt un pieņemt atbilstošu lēmumu.

Gadījumā, ja atbalsta pasākumu nav iespējams ieviest atbilstoši iepriekš minētajiem regulējumiem, piemēram, Komisijas regula Nr.651/2014 neparedz atbalsta sniegšanu attiecīgai atbalsta kategorijai vai arī, ieviešot un īstenojot atbalsta pasākumu, nav iespējams izpildīt kādu no Komisijas regulas Nr.651/2014 nosacījumiem (piemēram, tiktu pārsniegta atbalsta paziņošanas robežvērtība), atbalsta pasākums var tikt ieviests atbilstoši EK pieņemtām vadlīnijām (pamatnostādnēm, nostādnēm, paziņojumiem, ziņojumiem) attiecīgajā jomā (ja tādas ir). Šādā gadījumā atbalsta pasākumā ir jābūt ietvertiem visiem attiecīgajiem nosacījumiem, un par atbalsta pasākumu ir nepieciešams paziņot EK.

Gadījumā, ja nevar tikt izpildītas attiecīgo vadlīniju (pamatnostādņu, nostādņu, paziņojumu, ziņojumu) prasības vai arī attiecīgajai atbalsta kategorijai šādu dokumentu nav (piemēram, atbalsts kultūrai, atbalsts ostas infrastruktūrai), atbalsta pasākums ir paziņojams EK, piemērojot Līguma 107.panta 3.punktu un pierādot atbalsta pasākuma saderīgumu ar iekšējo tirgu (skatīt šo vadlīniju III nodaļas 3.apakšnodaļu).

Paziņojuma iesniegšana EK notiek atbilstoši Padomes regulai Nr.2015/1589, izmantojot ar Komisijas regulu Nr.794/2004 apstiprinātās paziņojumu veidlapas (katrai atbalsta kategorijai ir nepieciešams iesniegt atbilstošu veidlapu). Paziņojumu iesniegšana EK notiek SANI2 sistēmā (sīkāku informāciju par procesuālajiem soļiem skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 2.apakšnodaļā).

Piemērs: atbalsta programma, kas ieviesta ar Reģionālā atbalsta pamatnostādnēm 2014.-2020.gadam un kurā ir iestrādāti visi nepieciešamie minēto pamatnostādņu nosacījumi, ir,

piemēram, Ministru kabineta 2016.gada 30.augusta noteikumi Nr.588 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 5.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt dažāda veida atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un reģenerāciju" 5.2.1.2. pasākuma "Atkritumu pārstrādes veicināšana" īstenošanas noteikumi"(paziņots pasākums).

Piemērs: atbalsta programma, kas tika ieviesta, tieši saskaņā ar Līguma 107.panta 3.punkta d) apakšpunktu, ņemot vērā, ka konkrētajai atbalsta kategorijai nav pieņemti specifiski EK skaidrojošie dokumenti, par minētā Līguma apakšpunkta piemērošanu, ir, piemēram, 2013.gada 2.maija EK lēmums lietā SA.34462 (2012/N) – Latvija – Programma "Kultūra" (paziņots pasākums) (minētā atbalsta programma bija spēkā līdz 2017.gada aprīlim).

e) Pasākums nekvalificējas kā valsts atbalsts Līguma 107.panta 1.punkta izpratnē

Ja tiek konstatēts, ka plānotais atbalsta pasākums neatbilst vienlaicīgi visām valsts atbalstu raksturojošajām pazīmēm, kas ietvertas KAKL 5.pantā, attiecīgais pasākums nekvalificējas kā valsts atbalsts komercdarbībai un valsts atbalsta regulējumu piemērot nav nepieciešams (skatīt šo vadlīniju I nodaļā apskatīto valsts atbalsta jēdzienu).

Sarežģītākos gadījumos var būt nepieciešamība vērsties EK, lai gūtu pārliecību, vai tiešām plānotais pasākums neietver valsts atbalstu komercdarbībai. Šādā gadījumā atbalsta pasākuma izstrādātājam ir nepieciešams sagatavot materiālu nosūtīšanai EK juridiskās noteiktības gūšanai (pirms-paziņojums jeb pre-notifikācija), kas EK tiek iesniegta, izmantojot SANI2 sistēmu.

Apkopojums attiecībā uz iepriekš minēto par komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošanu ietverts šajā shematiskajā attēlā, aptverot iespējamos risinājumus komercdarbības atbalsta sniegšanai:

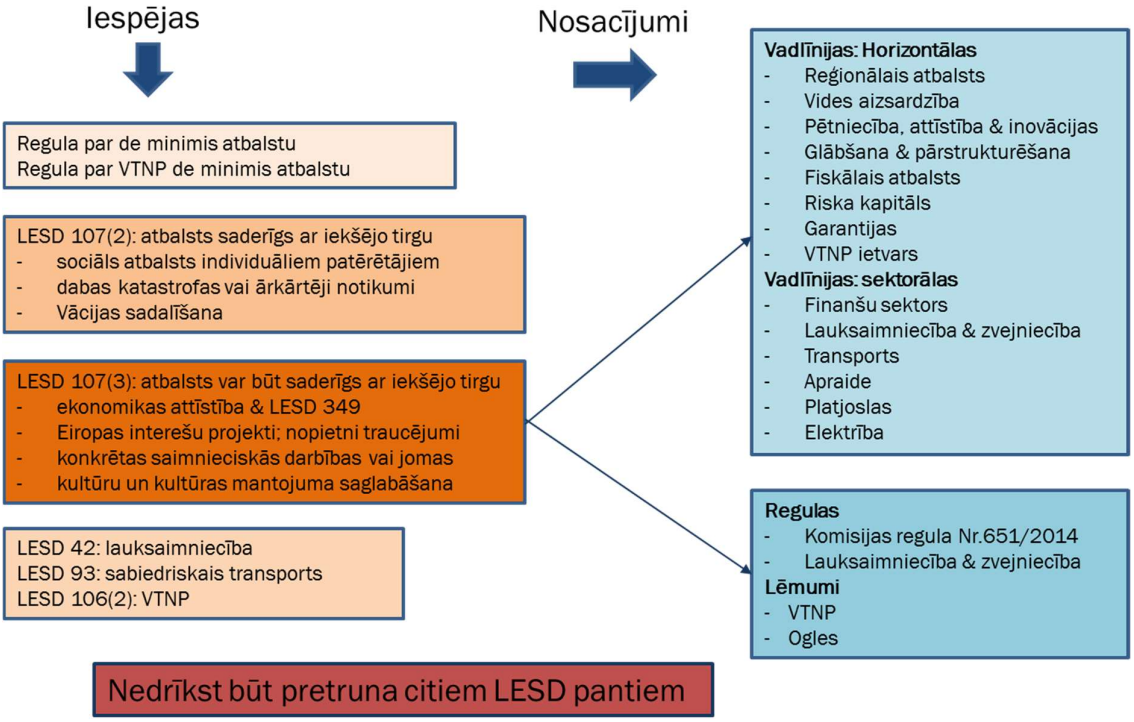

3. Atbalsta saderīguma novērtēšana

Ja atbalsts tiek piešķirts atbilstoši **vadlīnijām, pamatnostādnēm, nostādnēm vai Līguma 107.panta 3.punktam**, lai novērtētu atbalsta ietekmi/saderību/samērīgumu, EK izvērtē pasākumu atbilstoši EK vadlīnijās, paziņojumos, pamatnostādnēs, lēmumos ietvertajiem sekojošiem pamatprincipiem[34], proti, analizē vai:

a) pasākums palīdz sasniegt skaidri noteiktu kopīgo interešu mērķi,
b) tas ir nepieciešams un piemērots,
c) tam ir stimulējoša ietekme,
d) tas ir proporcionāls,
e) nerada pārmērīgu negatīvu ietekmi uz konkurenci un tirdzniecību starp dalībvalstīm,
f) ir pārredzams.

a) Skaidri definēts vispārējas nozīmes (kopīgo interešu) mērķis

Sākumā ir jāatbild uz jautājumu, vai atbalsta pasākums ir vērsts uz skaidri definētu vispārējas nozīmes (kopīgo interešu) mērķi (piemēram, izaugsme, nodarbinātība, kohēzija, vide, atbalsts MVU). To, vai pasākums veicina vispārējas nozīmes mērķa sasniegšanu, var vērtēt pēc šā pasākuma ietekmes uz vispārējo labklājību un efektivitāti (vai ar valsts atbalstu var novērst tirgus nepilnību) vai tā ietekmes uz taisnīgumu (kā labklājība ir sadalīta). Tādējādi visi vispārējas nozīmes mērķi ir mērķi, kas veicina efektivitāti un/vai taisnīgumu.

NB!!! Darbības programmās, kuras finansē no kohēzijas politikas fondiem un kuras īsteno saskaņā ar reģionālās attīstības stratēģijām, kuras noteiktas, piemēram, saistībā ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, reģionālā atbalsta shēmas jau ir attiecīgās reģionālās attīstības stratēģijas sastāvdaļa ar skaidri noteiktiem mērķiem, un tās ir saskaņotas ar vispārējas nozīmes mērķi, līdz ar to dalībvalstīm nav vairs jāpierāda, ka pasākums atbilst konkrētā apgabala attīstības stratēģijai un sniedz ieguldījumu vispārējas nozīmes mērķī, kā arī kādēļ reģionālais atbalsts ir piemērots instruments, kas palīdz sasniegt kopējo taisnīguma vai kohēzijas mērķi.[35]

i) Tirgus nepilnību pastāvēšana

Lai noteiktu valsts atbalsta ietekmi uz efektivitāti, ir jāanalizē, vai pastāv tirgus nepilnības, un cik tās ir nozīmīgas.

Ja vien konkrētā gadījumā nav pretēju pierādījumu, EK uzskata, ka brīvā tirgus mehānisms nodrošina efektīvu tautsaimniecības resursu sadali. Tomēr var būt tādi apstākļi, kuru gadījumā dalībvalstis var pierādīt, ka tirgus nenodrošina efektīvu rezultātu, piemēram, netiek veikti sociāli rentabli ieguldījumi vai atsevišķas darbības tiek veiktas pārlieku lielā apjomā vai tās netiek nodrošinātas ar iespējami zemākajām izmaksām (piemēram, Riska finansējuma pamatnostādnēs[36] ir atzīts, ka MVU piekļuve finansējumam ir stratēģijā "Eiropa 2020" ietverts kopīgo interešu mērķis[37]). Šādos gadījumos valsts atbalsta piešķiršana

---

[34] Visu pamatprincipu analīzi skatīt piemēram SA.35200 (2012/N) – Germany Rennwett- und Lotteriegesetz (RWLG) http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_35200 vai SA.31722 - Supporting the Hungarian sport sector via tax benefit scheme (09.11.2011.) http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_31722

[35] Reģionālā atbalsta pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (2013/C 209/01)

[36] Pamatnostādnes par valsts atbalstu, lai veicinātu riska finansējuma ieguldījumus (2014/C 19/04) 6. un 7. punkts.

[37] Konkrēti, Komisijas paziņojumā "Eiropa 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei" (COM(2010) 2020 galīgā redakcija, 3.3.2010.) noteikts stratēģijas ietvars jaunai pieejai attiecībā uz rūpniecības

var radīt pozitīvu ietekmi un, ar valsts atbalsta palīdzību koriģējot uzņēmumu stimulus, var tikt uzlabota kopējā efektivitāte.

NB! Ja kāds konkrēts uzņēmums nespēj īstenot kādu projektu bez atbalsta, ne obligāti nozīmē, ka pastāv tirgus nepilnība. Piemēram, uzņēmuma lēmums neieguldīt projektā ar zemu rentabilitāti vai reģionā ar ierobežotu tirgus pieprasījumu un/vai nekonkurētspējīgām izmaksām var liecināt nevis par tirgus nepilnību, bet gan pienācīgi darbojošos tirgu. Nevar pieņemt, ka atbalsts ar mērķi palielināt ražošanas apjomu vai samazināt cenu var tikt attaisnots ar tirgus nepilnību, jo pārmērīga jauda vai pārmērīgs patēriņš var būt neefektīvi vai pat kaitēt visai ekonomikai un sabiedrībai. Tikai tad, ja ar tirgus spēkiem vien bez jebkāda atbalsta nebūtu iespējams sasniegt efektīvu rezultātu, var uzskatīt, ka pastāv tirgus nepilnība.

Vispārīgā gadījumā, lai ar valsts atbalstu varētu uzlabot efektivitāti, tirgus nepilnībai ir jābūt būtiskai. Piemēram, finanšu instrumentu atbalsta pamatā jābūt *ex ante* novērtējumam, kurā ir sniegti pierādījumi par tirgus nepilnībām vai neoptimāliem investēšanas apstākļiem. Tikai balstoties uz šāda veida novērtējumu, EK secina, ka pasākums ir nepieciešams mērķa sasniegšanai.

ii) Taisnīguma mērķi

Brīvā tirgus spēku darbības rezultātā ir gan ieguvēji, gan zaudētāji, un šajā procesā tirgus var radīt vai pastiprināt nevienlīdzību. Valdībai var šķist, ka šāda nevienlīdzība ir nepieņemama, un tā var izlemt iejaukties un veikt resursu pārdali, lai mazinātu sociālo vai reģionālo nevienlīdzību. Tādējādi valsts atbalsts var tikt izmantots, lai sasniegtu taisnīguma mērķus. Citi atbalsta pasākumi var būt vērsti tieši uz taisnīguma mērķu sasniegšanu. Piemēram:

- reģionālā atbalsta mērķis ir veicināt ekonomisko kohēziju, palīdzot mazināt attīstības līmeņa atšķirības dažādos ES reģionos. Reģionālais ieguldījumu atbalsts ir paredzēts, lai palīdzētu attīstīt mazattīstītos reģionus, atbalstot ieguldījumus un darbavietu izveidi un veicinot mazāk labvēlīgos reģionos darbojošos uzņēmumu saimnieciskās darbības izvēršanu un dažādošanu;
- atbalsts vispārējas ekonomiskas nozīmes pakalpojumu sniegšanai var tikt izraudzīts taisnīguma iemeslu dēļ, īpaši, ja dalībvalsts uzskata, ka efektīvā tirgū nebūtu pienācīgi nodrošināta šo pakalpojumu sniegšana visiem iedzīvotājiem;
- dažu kategoriju darba ņēmējiem ir lielas grūtības atrast darbu, jo darba devēji viņus uzskata par mazāk ražīgiem. Valsts atbalsts var palīdzēt neizdevīgiem darba ņēmējiem iekļūt darba tirgū vai strādājošām personām ar īpašām vajadzībām integrēties vai palikt darba tirgū, ja tiek segtas papildu izmaksas, kas saistītas ar viņu iespējami vai faktiski zemāku darba ražīgumu (nodarbinātības atbalsta pasākumi);
- glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsts var tikt izraudzīts, lai novērstu nodarbinātības un saimnieciskās darbības kritumu kādā vietā vai nozarē;
- atbalsts kultūras precēm vai pakalpojumiem arī var tikt izraudzīts taisnīguma iemeslu dēļ (piemēram, lai saglabātu kultūru daudzveidību) papildus mērķim novērst tirgus nepilnības, kas saistītas ar pozitīvu papildu efektu.

politiku, kam būtu jāatjauno Savienības ekonomikas dinamiskas izaugsmes virzība, stiprinot Savienības konkurētspēju. Tajā uzsvērts, kāda nozīme ir tam, ka tiek uzlabota uzņēmumu, jo īpaši MVU, piekļuve finansējumam.

b) Piemērots politikas instruments

Valsts var izvēlēties dažādus politikas instrumentus, un valsts atbalsta kontrole neparedz kādu vienu veidu, kā drīkst iejaukties ekonomikā. Tomēr, ja dalībvalstis piešķir tādu valsts atbalstu, uz kuru attiecas Līguma 107.panta 1.punkts, šis atbalsts ir attaisnojams tikai tad, ja konkrētais valsts instruments ir piemērots, lai sasniegtu attiecīgo valsts politikas mērķi, un veicina viena vai vairāku ES vispārējas nozīmes mērķu sasniegšanu. Gadījumos, kad valsts atbalsts nav piemērots instruments konkrētas efektivitātes vai taisnīguma problēmas risināšanai, tas var radīt tādus konkurences un tirdzniecības kropļojumus, kurus varētu novērst vai ierobežot, izmantojot citu politikas instrumentu (piemēram, regulatīvos instrumentus, valsts tieši nodrošinātas preces un pakalpojumus vai nodokļu instrumentus, ar kuriem tiek pārdalītas bagātības un radīti stimuli uzņēmumiem).

Dalībvalsts konkrētu politikas instrumentu var izvēlēties, pamatojoties uz pieredzi, salīdzinošo novērtēšanu vai scenāriju un izmaksu un ieguvumu analīzi. EK, veicot saderības analīzi, īpaši ņems vērā ierosinātā pasākuma ietekmes novērtējumu, ko veikusi dalībvalsts. EK atzīs, ka konkrētais pasākums ir piemērots instruments, ja dalībvalsts būs apsvērusi arī citus politikas variantus un Komisijai būs pierādījusi, ka tāda selektīva instrumenta kā valsts atbalsts izmantošanai ir priekšrocības.

Tikai balstoties uz šāda veida novērtējumu, tai skaitā pārbaudot finansējuma veidus, ko nodrošinās ar valsts atbalstu, EK secina, ka instruments ir piemērots mērķa sasniegšanai.

c) Stimulējošā ietekme

Valsts atbalstam ir jāmaina saņēmēja uzņēmuma rīcība tā, ka tas veic darbības, ar kurām tiek veicināta vispārējas nozīmes mērķa sasniegšana un kuras tas neveiktu atbalsta nepiešķiršanas gadījumā vai veiktu ierobežotā apjomā vai citādā veidā. Tas nozīmē, ka valstij katrā konkrētā gadījumā ir jāpierāda, ka atbalsts netiks izmantots, lai subsidētu tādas darbības izmaksas, kuras uzņēmumam būtu jāsedz jebkurā gadījumā, proti, jāsniedz pierādījumus par konkrēto(ajām) darbību(ām)[38], ko uzņēmums nebūtu veicis bez atbalsta (hipotētiska situācija).

Atbalsts var pamudināt tā saņēmēju mainīt rīcību dažādos veidos, taču plānotajām rīcības izmaiņām ir jābūt tādām, kas visticamāk dos iespēju sasniegt izvēlēto politikas mērķi. Proti:

- attiecībā uz *efektivitātes mērķiem* dalībvalstij ir jāpierāda stimulējošā iedarbība, parādot, ka atbalsta saņēmējs uzņēmums ir mainījis (vai visticamāk mainīs) savu darbības līmeni, tādējādi novēršot tirgus nepilnību un uzlabojot rezultātu tirgū;
- attiecībā uz *taisnīguma mērķiem*, lai apliecinātu atbalsta stimulējošo iedarbību, dalībvalstij ir jāpierāda, ka attiecīgās darbības veikšana rada papildu izmaksas, ko izraisa sociālie vai reģionālie trūkumi un ko kompensētu no atbalsta. Piemēram, nodarbinātības atbalsta saņemšanas priekšnoteikums ir neizdevīgu darba ņēmēju vai darba ņēmēju ar īpašām vajadzībām pieņemšana darbā veselu darba ņēmēju vietā, jo pirmo nodarbināšana nozīmē papildu izmaksas.

NB!!! Viens no stimulējošās ietekmes būtiskākajiem nosacījumiem – **projekta darbību uzsākšana pēc projekta iesnieguma iesniegšanas.** Jāņem vērā, ka daudzos gadījumos ir jāsagaida arī pozitīvu EK lēmumu. Pretējā gadījumā visas projekta izmaksas var būt neattiecināmas.

[38] Piemēram, jauns ieguldījums, videi draudzīgāks ražošanas process un/vai jauns produkts, kas ir videi draudzīgāks.

d) Proporcionalitāte

Šajā atbalsta novērtēšanas posmā jāatbild uz jautājumu, vai atbalsta pasākums ir samērīgs/proporcionāls, proti, vai tādas pašas izmaiņas darbībā būtu iespējams panākt ar mazāku atbalstu, proti, šajā posmā faktiski tiek noteikta maksimālā pieļaujamā atbalsta intensitāte.

Valsts atbalsta pasākumam (summai un intensitātei) ir jābūt ierobežotam līdz minimumam, kas nepieciešams, lai izraisītu to, ka attiecīgie uzņēmumi paši veic papildu investīcijas vai darbību, proti, ja atbalsta summa būtu mazāka, nebūtu iespējams panākt tādu pašu rezultātu. Kolīdz atbalsts pārsniedz nepieciešamo minimumu, atbalsta saņēmējs gūst virspeļņu, kas var lieki kropļot konkurenci un ko tādējādi nevar atzīt par saderīgu ar ES kopējo tirgu.

Šādos gadījumos dalībvalstīm būtu jāiesniedz pierādījumi, kas dod iespēju novērtēt, cik liels atbalsts ir vajadzīgs, lai kompensētu papildu darbības, kas paredzētas atbalsta pasākumā, proti, papildu izmaksas, kas atbalsta saņēmējam radīsies, ja tas īstenos atbalstīto projektu, salīdzinājumā ar situāciju, ja atbalsts netiktu piešķirts. Turklāt, ja līdz ar atbalstāmo projektu atbalsta saņēmējam rastos izmērāmi papildu saimnieciskie ieguvumi (proti, pateicoties jaunai ražošanas tehnoloģijai, samazinātos izmaksas vai tiktu gūti papildu ieņēmumi), EK šos saimnieciskos ieguvumus ņems vērā, nosakot samērīgu atbalsta apmēru[39]. Piemēram, iegādājoties videi nekaitīgāku iekārtu, var tikt gūti ieguvumi mazāka enerģijas patēriņa veidā, un, ņemot vērā šos papildu ieguvumus, var aprēķināt tīrās papildu izmaksas.

Princips, ka tiek novērtētas atbalstāmā projekta tīrās papildu izmaksas, var tikt piemērots gan atbalstam ar efektivitātes mērķi, gan atbalstam ar taisnīguma mērķi, tomēr šo divu dažādo atbalsta kategoriju vērtēšana var atšķirties, ņemot vērā, ka projektiem, kuri tiek īstenoti efektivitātes iemeslu dēļ, hipotētiskais scenārijs var būt sarežģītāks (projekts netiek īstenots vispār, tiek īstenots citāda apjoma projekts, mazāk riskants projekts utt.) nekā projektiem ar taisnīguma mērķi (kuros atbalsta mērķis vispārīgā gadījumā ir mainīt veidu, kādā atbalsta saņēmējs veic darbību, piemēram, mainīt atrašanās vietu vai darbinieku veidu).[40]

e) Ietekme uz konkurenci un tirdzniecību

Šeit tiek vērtēs, vai ir ierobežoti konkurences izkropļojumi un ietekme uz tirdzniecību tā, lai kopējā bilance būtu pozitīva. Konkurences kropļojumi var rasties gan vienā dalībvalstī, gan pāri dalībvalstu robežām un ir vismaz trīs veidu konkurences kropļojumi, ko rada valsts atbalsts.

Pirmkārt, raugoties vispārīgākā līmenī, tas, ka valsts atbalsts rada peļņas pārdali tirgos un iejaucas konkurences procesā, var ietekmēt <u>ilgtermiņa stimulus</u>. Uzņēmumi, kas sagaida, ka papildus pašu centieniem to peļņu ietekmēs valsts atbalsts, var optimāli samazināt savus centienus, tādā viedā valsts atbalsts var negatīvi ietekmēt gan atbalsta saņēmēja, gan konkurentu stimulus ieguldīt un ieviest inovācijas. Ilgtermiņā šādas dinamisko stimulu izmaiņas nozīmē mazākas izvēles iespējas un, iespējams, zemāku kvalitāti vai augstākas cenas patērētājiem.

Otrkārt, raugoties konkrētāk, ir sagaidāms, ka atbalsta saņēmēja rīcības maiņa attiecīgajos <u>produktu tirgos</u> ietekmēs konkurentus un izraisīs dažādus pielāgojumus to rīcībā. Konkrēti, konkurenti var reaģēt, samazinot savu noietu un plānotos ieguldījumus (izstumšana/izspiešana). Piemēram, faktiskie konkurenti var samazināt jaudas, bet potenciālie — nolemt neiet jaunā tirgū. Konkurenti var reaģēt arī, samazinot izdevumus zinātniskajai izpētei un tehnoloģiju izstrādei.

---

[39] Attiecībā uz lielu ieguldījumu projektu vērtēšanas kritērijiem reģionālā atbalsta kontekstā skat. Komisijas paziņojumu „Norādes par reģionālā atbalsta lieliem ieguldījumu projektiem padziļināto novērtējumu"

[40] Skatīt piemēram EK lēmumus par Itālijas piešķirto valsts atbalstu SA.26818 (C 20/10) (ex N 536/08 un NN 32/10) *Stretto* lidostas pārvaldības sabiedrībai *SO.G.A.S.* vai SA.36740 (2013/NN) – *Lithuania Aid to Klaipedos Nafta – LNG Terminal*

Treškārt, valsts atbalsts var ietekmēt konkurenci resursu tirgos. Tas var notikt, ja valsts atbalsta dēļ tiek dota priekšroka konkrētiem resursiem (tādiem kā īpašs darbaspēks vai videi nekaitīgi starpprodukti).

Tomēr galvenie kropļojumi resursu tirgos rodas saistībā ar konkrētas atrašanās vietas (kas ir viens no resursiem) izvēli. Ieguldījumu piesaistes atbalsts var negatīvi ietekmēt reģionu, no kura ieguldījumi aizplūst.

EK šajā kontekstā analizēs dalībvalsts iesniegto informāciju par produktu tirgu, kurus var ietekmēt atbalsts, atbalsta saņēmēju tirgus daļu, konkrēto tirgu struktūru un dinamiku, ietekmi uz tirdzniecību (tirdzniecības plūsmu un saimnieciskās darbības izvietojuma nobīdi), atbalsta ietekmi uz konkurentu dinamiskiem ieguldījumu stimuliem, kā arī pierādījumus, ka atbalsts nebija izšķirošs, izvēloties ieguldījuma izvietojumu.

Piemēram, veidojot valsts atbalsta programmu riska kapitāla jomā, programmas ievērojama daļa tiek īstenota netieši, izmantojot privātas komercbankas un citus finanšu starpniekus. Tādēļ tirgus dalībnieki var piedalīties finansējuma sniegšanā MVU, tādējādi ierobežojot pasākuma iespējamo izspiešanas efektu. Turklāt minētais intervences modelis sekmē privāto finanšu nodrošinātāju pieplūdumu, nevis izspiešanu, jo ir lielāka varbūtība, ka privātie finanšu nodrošinātāji, kas iespējamo risku dēļ citādi nebūtu ieinteresēti vieni paši nodrošināt finansējumu, veiks investīcijas kopā ar publiskajiem finanšu nodrošinātājiem, ja risks starp tiem tiks dalīts.

Šādā veidā vērtējot, EK secina, ka pasākuma negatīvā ietekme ir ierobežota un finansējuma piešķiršana neradīs pārmērīgus konkurences izkropļojumus.

f) Pārredzamība

Pēdējais jautājums atbalsta novērtēšanas procesā ir saistīts ar atklātu, pārredzamu, nediskriminējošu atbalsta piešķiršanas procedūru, piemēram, tai skaitā, vai saņēmēji tika atlasīti atklātā atlases procesā, kā arī publicēšanas prasību izpilde gan attiecībā uz atbalsta programmā iesaistītajiem, atbalsta saņēmējiem un atbalsta programmas nosacījumiem, ko dalībvalstis sniedz saskaņā ar ES pārredzamības prasībām attiecībā uz valsts atbalstu, proti, informācijas publiskošana par sniegto atbalstu.

Pārredzamības prasību mērķis ir, piemēram, nodrošināt godīgu konkurenci uz valsts atbalstu konkrētas programmas ietvaros, kā arī veicināt piešķīrēju iestāžu atbildību par piešķirto valsts atbalstu, ļaujot iedzīvotājiem un uzņēmumiem viegli piekļūt attiecīgai informācijai par piešķirto atbalstu, piemēram, saņēmēja vārdu, summu, atrašanās vietu, nozari un mērķi.

NB!!! Informāciju par piešķirto komercdarbības atbalstu jāpublicē, izmantojot Eiropas Komisijas pārziņā esošo elektronisko sistēmu Aid Award System Application, kuru var izmantot tikai Ministru kabineta 2016.gada 21.jūnija noteikumos Nr.386 "Kārtība, kādā publicē informāciju par sniegto komercdarbības atbalstu un piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības" noteiktajā kārtībā autorizētie valsts vai pašvaldības institūciju ierēdņi vai darbinieki, vai šo institūciju pilnvarotas juridiskas personas pārstāvji. Piekļuve sistēmai tiek īstenota, izmantojot šādu tīmekļa vietnes adresi: https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/.

Papildu informācija par pārredzamības prasību izpildi pieejama: https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/valsts_atbalsta_parredzamiba/parredzamibas_sistema/.

IV nodaļa – Procesuālie jautājumi

1. Normatīvais regulējums procesuālajos jautājumos

a) ES līmeņa normatīvais regulējums

Lai EK varētu īstenot tai Līgumā noteikto valsts atbalsta kontroles funkciju, dalībvalstīm ir jāievēro Līguma 108.panta 3.punktā noteiktais pienākums, ka visi plāni piešķirt vai mainīt valsts atbalstu tai ir jādara zināmi EK laikus, lai EK varētu iesniegt savas piezīmes un dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr EK nav pieņēmusi galīgo lēmumu. Izņēmums no valsts atbalsta plānu paziņošanas pienākuma ir spēkā, ja saskaņā ar Līguma 108.panta 4.punktā noteikto, dalībvalsts atbalstu sniedz, ievērojot īpaši izdotu regulu nosacījumus vai EK pieņemtus citus tiesību aktus, kas paredz izņēmumus no paziņošanas prasības. Tas nozīmē, ka, ja vien konkrēta atbalsta kategorija nav atbrīvota no paziņošanas pienākuma, atbalsta sniedzējam par plānoto atbalsta pasākumu ir jāpaziņo EK, kas pieņems lēmumu par konkrētā atbalsta saderīgumu ar ES iekšējo tirgu.

NB!!! Atbrīvojums no paziņošanas prasības nozīmē, ka attiecīgajā gadījumā par konkrēto atbalsta pasākumu **nav nepieciešams iesniegt paziņojumu EK, kā arī netiks pieņemts EK lēmums par atbalsta saderīgumu ar ES iekšējo tirgu**. Piemēram, kā norādīts šo vadlīniju IV nodaļā, atbrīvojums no paziņošanas prasības ir piešķirts *de minimis* atbalstam vai atbalstam, kas tiek piešķirts atbilstoši Komisijas regulai Nr.651/2014 jeb Vispārējai grupu atbrīvojuma regulai.

Šajā tabulā ir apkopoti gadījumi, kuros atbalsta pasākumi ir atbrīvoti no paziņošanas prasības un kuros ir nepieciešams iesniegt paziņojumu EK, un saņemt EK lēmumu par atbalsta saderīgumu:

Nav nepieciešams iesniegt paziņojumu EK (atbrīvojums no paziņošanas prasības)	Ir nepieciešams iesniegt paziņojumu EK un saņemt EK lēmumu par atbalsta saderīgumu
Atbalsts tiek sniegts saskaņā ar ***de minimis* atbalsta** regulējumu	Atbalsts tiek sniegts saskaņā ar EK pieņemtām **pamatnostādnēm, nostādnēm, vadlīnijām, ziņojumiem**
Atbalsts tiek sniegts saskaņā ar **Komisijas regulas Nr.651/2014 jeb vispārējas grupu atbrīvojuma regulas** nosacījumiem	Atbalsts tiek sniegts **tieši saskaņā ar Līguma 107.panta 3.punktu**, ņemot vērā, ka konkrētajai atbalsta kategorijai nav pieņemti specifiski EK skaidrojošie dokumenti, par minētā Līguma apakšpunkta piemērošanu
Atbalsts tiek sniegts atbilstoši **EK pieņemtam citam tiesību aktam, kas paredz izņēmumu no paziņošanas prasības**, piemēram, saskaņā ar 2011.gada 20.decembra EK lēmumu Nr.2012/21/ES par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi	

Procesuālie jautājumi saistībā ar Līguma 108.panta piemērošanu ir noteikti Padomes 2015.gada 13.jūlija Regulā (ES) 2015/1589, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai (kodificēta redakcija) (turpmāk –

Padomes regula Nr.2015/1589) (minētā regula aizstāj Padomes 1999.gada 22.marta Regulu (EK) Nr.659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93.panta piemērošanai (ar grozījumiem)). Būtiskākie jautājumi, kas aptverti Padomes regulā Nr.2015/1589 ir, piemēram, jauna un pastāvoša, nelikumīga atbalsta u.c. definīcijas, procedūra attiecībā uz paziņotu atbalstu, pasākuma neuzsākšanas pirms EK lēmuma pieņemšanas princips (*stand-still clause*), paziņojumu sākotnējās izskatīšanas EK lēmumu pieņemšana procedūra, formālās izmeklēšanas procedūra, nelikumīga atbalsta atgūšanas procedūra u.c.

Savukārt ar Komisijas 2004.gada 21.aprīļa Regulu (EK) Nr.794/2004, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr.659/1999, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK Līguma 93.panta piemērošanai (ar grozījumiem) (turpmāk – Komisijas regula Nr.794/2004) tiek īstenota Padomes regula Nr.2015/1589. Komisijas regula Nr.794/2004 nosaka, kādā veidā nodrošināt Padomes regulā Nr.2015/1589 ietverto prasību izpildi (īstenošanas regula), piemēram, noteiktas un apstiprinātas paziņojumu un gada ziņojumu veidlapas, to saturs, izklāstīti EK procesuālo darbību termiņu aprēķināšanas principi, noteikti procentu likmju aprēķināšanas principi nelikumīga atbalsta atmaksāšanai, atspoguļoti procesuālie soļi paziņojumu nosūtīšanai EK un vienkāršotā procedūra paziņošanai par dažām izmaiņām jau pastāvošā atbalstā u.c.

Eiropas Komisijas procesuālie tiesību akti komercdarbības atbalsta jomā ir pieejami šeit: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/rules.html.

b) Nacionālais normatīvais regulējums

Nacionālā līmenī komercdarbības atbalsta kontroles nosacījumi ir ietverti Komercdarbības atbalsta kontroles likumā (turpmāk – KAKL) (spēkā no 2014.gada 1.jūlija). KAKL mērķis ir noteikt Latvijas nacionālās kompetences jautājumus komercdarbības atbalsta kontroles jomā, tai skaitā procedūras komercdarbības atbalsta jomā. Tas arī nosaka prasības un ierobežojumus, kas jāievēro valsts un pašvaldību u.c. institūcijām, plānojot komercdarbības atbalsta sniegšanu.

KAKL 10.pantā ir noteikts, ka par ikvienu plānoto individuālo atbalsta projektu un atbalsta programmu, kā arī par plānotajiem grozījumiem tajās, pirms to īstenošanas ir nepieciešams paziņot Finanšu ministrijai, proti, iesniegt tos sākotnējai izvērtēšanai Finanšu ministrijā. Minētā prasība ir attiecināma arīdzan uz atbalsta pasākumiem, ko ir plānots ieviests atbilstoši *de minimis* atbalsta regulējumam vai saskaņa ar Komisijas regulu Nr.651/2014.

Atbalsta programmu un individuālo atbalsta projektu paziņojumu iesniegšanas EK kārtība ir noteikta ar Ministru kabineta 2014.gada 16.decembra noteikumiem Nr.759 "Kārtība, kādā Eiropas Komisijā iesniedz atbalsta programmu un individuālo atbalsta projektu paziņojumus un kopsavilkuma informāciju, un kādā piešķir un anulē elektroniskās sistēmas lietošanas tiesības" (turpmāk – MK noteikumi Nr.759).

Individuālā atbalsta (atbalsts, kas netiek sniegts atbalsta programmas ietvaros jeb tā sauktais *ad-hoc* atbalsts (jēdziena skaidrojumu skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 2.apakšnodaļā) projekta gadījumā būtiskākie procesuālie soļi atbalsta pasākuma ieviešanai ir šādi (sīkāk skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 2.apakšnodaļā):

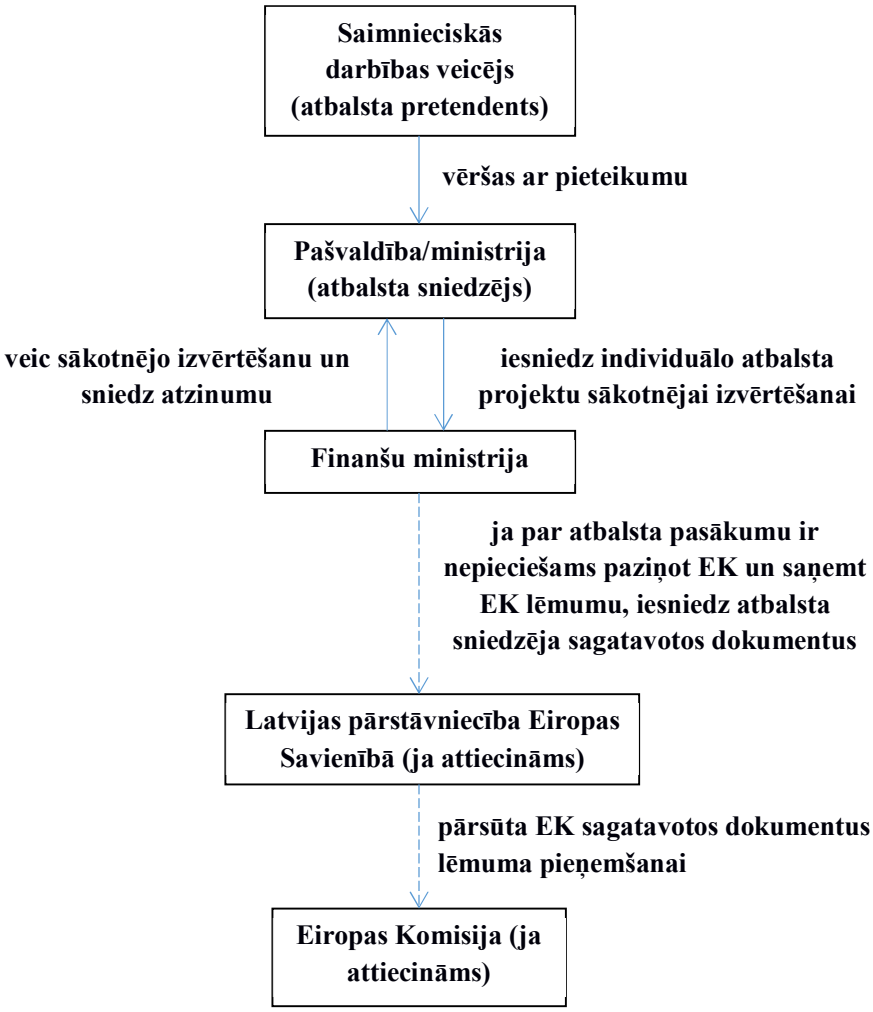

NB!!! Atbilstoši KAKL 1.panta otrās daļas 1.punktā sniegtajai definīcijai **atbalsta sniedzējs ir** valsts vai pašvaldības institūcija vai tās pilnvarota juridiskā persona, kas **pieņem lēmumu par komercdarbības atbalsta piešķiršanu** vai kas ir atbildīga par atbalsta programmas **izstrādi** vai atbalsta programmas vai individuālā atbalsta projekta **piemērošanu.**

Atbalsta programmas (jēdziena skaidrojumu skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 2.apakšnodaļā) gadījumā būtiskākie procesuālie soļi atbalsta pasākuma ieviešanai ir šādi (sīkāk skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 2.apakšnodaļā):

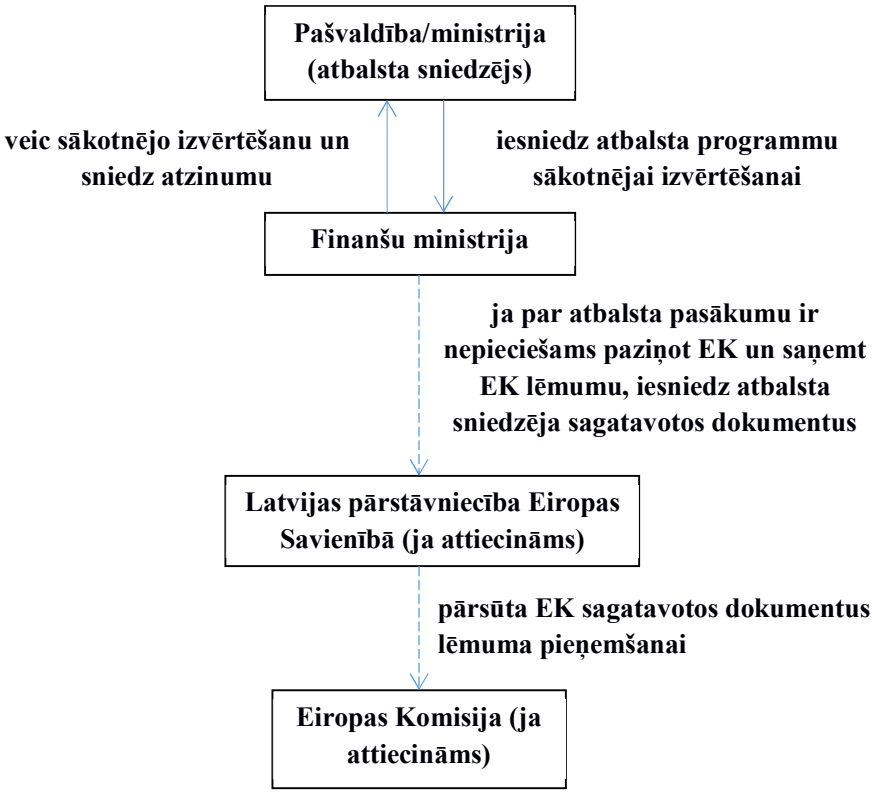

De minimis atbalsta, ko sniedz saskaņā ar šādām regulām:

- Komisijas 2013. gada 18. decembra Regulu (ES) Nr. 1407/2013 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam;
- Komisijas 2013. gada 18. decembra Regulu (ES) Nr. 1408/2013 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības nozarē;
- Komisijas 2014. gada 27. jūnija Regulu (ES) Nr. 717/2014 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē un
- Komisijas 2012. gada 25. aprīļa Regulu (ES) Nr. 360/2012 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku,

uzskaites un piešķiršanas kārtība, kā arī *de minimis* atbalsta uzskaites veidlapu paraugi ir noteikti ar Ministru kabineta 2018.gada 21.novembra noteikumiem Nr.715 "Noteikumi par *de minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību un *de minimis* atbalsta uzskaites veidlapu paraugiem" (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr.715), kas paredz piešķirtā *de minimis* atbalsta centralizētu uzskaiti elektroniskā veidā, izmantojot *de minimis* atbalsta uzskaites sistēmu.

Latvijas normatīvie akti komercdarbības atbalsta kontroles jomā ir pieejami šeit: https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/normativie_akti/es_normativie_akti//.

2. Komercdarbības atbalsta piešķiršana pa soļiem

<u>1.solis</u>: Plānotā atbalsta pasākuma sākotnējā izvērtēšana

Atbalsta sniedzējam pirms atbalsta pasākuma izstrādāšanas ir nepieciešams izvērtēt, vai plānotais pasākums ir kvalificējams kā komercdarbības atbalsts atbilstoši visām KAKL 5.pantā uzskaitītajām valsts atbalsta pazīmēm (skatīt šo vadlīniju I nodaļu), nepieciešamības gadījumā konsultējoties ar Finanšu ministriju (sarežģītākos gadījumos – ar EK).

Kā noteikts KAKL 10.panta pirmajā daļā "*ikvienu plānoto atbalsta programmu vai individuālo atbalsta projektu, kā arī ikvienu plānoto grozījumu esošajās atbalsta programmās vai individuālajos atbalsta projektos pirms to īstenošanas uzsākšanas atbalsta sniedzējs iesniedz sākotnējai izvērtēšanai Finanšu ministrijā, izņemot formāla vai administratīva rakstura izmaiņas, kas nevar ietekmēt novērtējumu par komercdarbības atbalsta pasākuma saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu*." Tāpat minētā likuma 10.panta otrajā daļā noteikts, ka atbalsta programmu vai individuālo atbalsta projektu ir nepieciešams iesniegt Finanšu ministrijā sākotnējā izvērtējuma sniegšanai arī par tādu komercdarbības atbalstu, kurš saskaņā ar ES aktos noteikto ir atbrīvots no iepriekšējas paziņošanas vai kopsavilkuma informācijas iesniegšanas EK, tai skaitā *de minimis* atbalstam (ar to saprotot gadījumus, kad atbalsta pasākumu ir plānots ieviest atbilstoši *de minimis* atbalsta regulējumam vai saskaņā Komisijas regulas Nr.651/2014 nosacījumiem).

<u>2.solis</u>: Atbalsta pasākuma normatīvās bāzes izstrāde

Atbalsta sniedzējs izstrādā normatīvo aktu (piemēram, Ministru kabineta noteikumu projektu, likumprojektu, domes lēmuma projektu, pašvaldības saistošo noteikumu projektu, nolikuma projektu u.c.) komercdarbības atbalsta sniegšanai, ietverot tajā visus nepieciešamos nosacījumus, t.sk., attiecībā uz komercdarbības atbalsta sniegšanu (ja 1.solī ir konstatēts, ka plānotais pasākums kvalificējas kā komercdarbības atbalsts).

Atbalsta pasākums var tikt izstrādāts divējādi – kā individuālais atbalsts (*ad-hoc* atbalsts) vai kā atbalsta programma (atbalsta shēma).

Atbalsta pasākums

Individuālais atbalsts (ad-hoc atbalsts):

- ➔ saskaņā ar Komisijas regulas Nr.2015/1589 1.panta e) apakšpunktu tas ir atbalsts, ko nepiešķir, pamatojoties uz atbalsta shēmu, un paziņojami atbalsta piešķīrumi, pamatojoties uz kādu atbalsta shēmu;
- ➔ tiek piešķirts ārpus kādas atbalsta shēmas konkrēti kādam atbalsta saņēmējam;
- ➔ ir jāizpilda visas valsts atbalsta prasības un ir jābūt sniegtam to atbilstības izvērtējumam;
- ➔ parasti tiek piešķirts ar atsevišķu lēmumu, piemēram, pašvaldības domes lēmumu, piemēram, valsts sniegts galvojums kādam saimnieciskās darbības veicējam ārpus kādas atbalsta programmas.

Atbalsta programma (shēma):

- ➔ saskaņā ar Komisijas regulas Nr.2015/1589 1.panta d) apakšpunktu atbalsta shēma ir visi akti, pamatojoties uz kuriem bez turpmākiem izpildes pasākumiem var piešķirt individuālu atbalstu uzņēmumiem, kuri vispārīgi un teorētiski definēti attiecīgajos aktos, un visi akti, pamatojoties uz kuriem vienam vai vairākiem uzņēmumiem uz nenoteiktu laika periodu un/vai nenoteiktā apmērā var piešķirt atbalstu, kas nav saistīts ar kādu konkrētu projektu;
- ➔ parasti tiek izstrādāta Ministru kabineta noteikumu, pašvaldību saistošo noteikumu, likuma u.c. formā, kas satur visus nepieciešamos valsts atbalsta nosacījumus (piemēram, attiecināmās izmaksas, atbalstāmās darbības un nozares, maksimālās atbalsta intensitātes, kumulācijas nosacījumus, atbalsta shēmas ilgums, atbalsta saņēmēji utt.);
- ➔ atbalsta shēmas ietvaros atbalsta saņēmējiem tiek piešķirts <u>*individuāls atbalsts*</u>, par kuru nav nepieciešams atsevišķi paziņot (izņemot gadījumus, ja tiek pārsniegtas atbalsta programmā noteiktās paziņošanas robežvērtības).

Atbalsta sniedzējam ir nepieciešams apzināt, ar kādu komercdarbības atbalsta regulējumu (skatīt šo vadlīniju III nodaļas 2.apakšnodaļu) atbalsta pasākums varētu tikt ieviests, iestrādājot tajā konkrētos nosacījumus (piemēram, MK noteikumu projektā ietverot, t.sk. *de minimis* atbalsta nosacījumus vai Komisijas regulas Nr.651/2014 Vispārīgās sadaļas un attiecīgā specifiskā atbalsta mērķa prasības). Tāpat normatīvajā aktā ir jābūt skaidri noteiktam, kādā veidā komercdarbības atbalsts tiks sniegts – kā dotācija, aizdevums, galvojums, atteikšanās no dividendēm, nodokļu atlaides, īpašuma pārdošana zem tirgus cenas utt.

3.solis: Atbalsta pasākuma paziņošana EK un atbrīvojums no paziņošanas prasības

Izstrādājot jaunu valsts atbalsta pasākumu vai grozījumus jau pastāvošā/esošā atbalsta pasākumā, vienmēr ir nepieciešams izvērtēt, kādas procesuālās darbības ir jāveic. Tas ir atkarīgs gan no ES tiesību akta, saskaņā ar kuru atbalsta pasākums tiek izstrādāts, gan no plānoto atbalsta pasākuma izmaiņu (grozījumu) rakstura.

Šajā shēmā ir atspoguļots, ko valsts atbalsta kontekstā saprot ar jaunu un pastāvošu atbalstu.

Atbalsts

Jauns:

Atbilstoši Komisijas regulas Nr.2015/1589 1.panta c) apakšpunktam tas ir jebkurš atbalsts, t. i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts (*ad-hoc* atbalsts), kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi.

Pastāvošs:

Komisijas regulā Nr.2015/1589 noteiktie gadījumi, piemēram, atbalsts, kas pastāvējis pirms Līguma spēkā stāšanās dalībvalstī, atļauts atbalsts, atbalsts, kuram ir iestājies noilgums (10 gadi) u.c.

NB!!! Arī **grozījumi pastāvošā/esošā atbalsta pasākumā ir jāpaziņo EK**, izņemot pilnībā formāla vai administratīva rakstura izmaiņas, kas nevar ietekmēt novērtējumu par atbalsta pasākuma saderību ar kopējo tirgu, kā noteikts Komisijas regulas Nr.794/2004 4.panta 1.punktā.

Komisijas regulas Nr.794/2004 4.pantā ir noteikta vienkāršota procedūra paziņošanai par dažām izmaiņām esošajā atbalstā. Proti, ja tiek veiktas, piemēram, tādas izmaiņas pastāvošā atbalstā kā atļautas atbalsta shēmas sākotnējā budžeta palielinājums par vairāk nekā 20%, esošas atļautas atbalsta shēmas pagarinājums par laiku līdz sešiem gadiem ar budžeta palielinājumu vai bez tā vai arī atļautas atbalsta shēmas piemērošanai tiek noteikti stingrāki kritēriji, EK ir nepieciešams iesniegt vienkāršoto paziņojuma veidlapu, izmantojot SANI2 sistēmu, ja vien visi pārējie būtiskie nosacījumi atbalsta pasākumā paliek nemainīgi.

Būtiskākā atšķirība starp jaunu un pastāvošu valsts atbalstu ir tāda, ka pastāvošam atbalstam ir lielāka aizsardzība pret nelikumīga atbalsta atgūšanu.

Gadījumos, kad atbalsta pasākums tiek ieviests saskaņā ar ***de minimis* atbalsta** regulējumu, par to nav nepieciešams nedz paziņot EK un saņemt EK lēmumu, nedz arī nav nepieciešams EK iesniegt kopsavilkuma informāciju, bet atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.715 26.punktam ne vēlāk kā nākamās darbdienas laikā pēc lēmuma par *de*

minimis atbalsta piešķiršanu pieņemšanas atbalsta sniedzējs sistēmā ievada un reģistrē informāciju par piešķirto *de minimis* atbalstu *de minimis* atbalsta uzskaites sistēmā.

Sīkāka informācija par *de minimis* atbalsta uzskaiti, izmantojot *de minimis* atbalsta uzskaites sistēmu pieejama: https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/de_minimis_atbalsta_uzskaites_sistema/.

Gadījumos, kad atbalsta pasākums tiek ieviests atbilstoši **Komisija regulas Nr.651/2014** prasībām, par to nav nepieciešams paziņot EK, kā arī nav nepieciešams par to saņemt EK lēmumu, bet ir nepieciešams SANI2 sistēmā 20 darbdienu laikā pēc atbalsta pasākuma spēkā stāšanas iesniegt kopsavilkuma informāciju par atbalsta pasākumu.

Visos **pārējos gadījumos** par plānoto atbalsta pasākumu ir jāpaziņo EK un jāsaņem EK lēmumu par atbalsta pasākumu saderīgumu ar ES iekšējo tirgu.

Šajā tabulā apkopoti gadījumi attiecībā uz kopsavilkuma informācijas un paziņojuma iesniegšanu EK un EK lēmuma saņemšanu:

	Nav jāiesniedz kopsavilkuma informāciju un nav jāpaziņo un jāsaņem EK lēmumu	**Ir jāiesniedz kopsavilkuma informāciju, bet nav jāsaņem EK lēmumu**	**Ir jāpaziņo EK un ir jāsaņem EK lēmumu**
De minimis atbalsts	X		
EK pieņemts cits tiesību akts, kas paredz izņēmumu no paziņošanas prasības	X		
Komisijas regula Nr.651/2014		X	
Pamatnostādnes, nostādnes, vadlīnijas, ziņojumi			X
Līguma 107.panta 3.punkts			X

NB!!! Kārtība, kādā EK elektroniski, izmantojot SANI2 sistēmu, iesniedz atbalsta programmu un individuālo atbalsta projektu paziņojumus un kopsavilkuma informāciju, kā arī kārtība, kādā piešķir un anulē SANI2 sistēmas lietošanas tiesības, ir noteikta MK noteikumos Nr.759.

Lai iegūtu SANI2 sistēmas lietotāja tiesības, atbilstoši MK noteikumu Nr.759 18.punktam Finanšu ministrijā ir nepieciešams iesniegt aizpildītu pieteikuma veidlapu (MK noteikumu Nr.759 2.pielikums).

Gadījumā, ja atbalsta pasākums nevar tikt ieviests atbilstoši komercdarbības atbalsta regulējumam, kas ir atbrīvots no paziņojuma iesniegšanas EK (piemēram, atbalsta pasākumu plānots ieviest ar Reģionālā atbalsta pamatnostādnēm 2014.-2020.gadam vai atbalsta pasākumam kultūras jomā ir plānots pierādīt tā saderīgumu ar Līguma 107.panta 3.punkta d) apakšpunktu), atbalsta sniedzējam ir nepieciešams aizpildīt Komisijas regulas Nr.794/2004 attiecīgo paziņojuma veidlapu, kā arī sagatavot visus vajadzīgos papildu skaidrojošos materiālus un iesniegt EK paziņojumu par plānoto atbalsta pasākumu, izmantojot SANI2 sistēmu. Gadījumos, kad EK nav pieņēmusi vadlīnijas, pamatnostādnes, nostādnes, ziņojumus vai citus dokumentus, attiecīgajai atbalsta kategorijai nav atsevišķa paziņojuma veidlapa un

informāciju priekš iesniegšanas EK ir nepieciešams sagatavot brīvā formā. EK tiks ierosināta valsts atbalsta lieta, kuras ietvaros EK var pieprasīt iesniegt papildu informāciju, lai izvērtētu pasākuma saderīgumu un pieņemtu atbilstošu lēmumu lietā.

NB!! Būtiski ir ievērot Padomes regulas Nr.2015/1589 3.pantā nostiprināto **pasākuma neuzsākšanas pirms EK lēmuma pieņemšanas principu (*stand-still clause*)**, kas nosaka, ka atbalstu, par kuru ir nepieciešams iesniegt paziņojumu EK, nedrīkst ieviest, kamēr EK nav pieņēmusi lēmumu, kas atļauj attiecīgo atbalstu.

Tomēr ir jāņem vērā arī konkrēto EK tiesību aktu specifiskie nosacījumi. Piemēram, Komisijas paziņojums "Pamatnostādnes par valsts atbalstu lidostām un aviokompānijām" nosaka, darbus pie ieguldījumu veikšanas drīkst uzsākt tikai pēc atbalsta pieteikuma iesniegšanas atbalsta sniedzējam, bet nav nepieciešams vispirms saņemt EK lēmumu.

Atbilstoši Padomes regulas Nr.2015/1589 4.pantam EK veic dalībvalsts iesniegtā **paziņojuma sākotnējo izskatīšanu**, nepieciešamības gadījumā pieprasot dalībvalstij iesniegt papildu informāciju. Ja EK konstatē, ka paziņotais pasākums nav atbalsts, tā pieņem attiecīgu lēmumu. Savukārt, ja EK nav šaubu par plānotā pasākuma saderīgumu, tā pieņem lēmumu necelt iebildumus un norāda, kuru attiecīgo Līguma 107.panta izņēmumu piemēro. Tomēr, ja EK ir šaubas par plānotā pasākuma saderīgumu, tā uzsākt Līguma 108.panta 2.punktā paredzēto procedūru – formālo izmeklēšanu –, kuras ietvaros tiek pieprasīta padziļināta informācija, aicināts iesniegt piezīmes citām ieinteresētajām personām.

Formālā izmeklēšana var tikt pabeigta ar šādiem lēmumiem – paziņotais pasākums nav valsts atbalsts, paziņotais pasākums ir saderīgs ar iekšējo tirgu (pozitīvs lēmums), paziņotais pasākums nav saderīgs ar iekšējo tirgu un nevar tikt ieviests (negatīvs lēmums) (skatīt Padomes regulas Nr.2015/1589 9.pantu).

4.solis: Atbalsta pasākuma īstenošana

Pēc normatīvā akta par komercdarbības atbalsta piešķiršanu izstrādes un pieņemšanas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, kā arī pēc pozitīva EK lēmuma saņemšanas (ja attiecināms), atbalsta sniedzējam ir nepieciešams nodrošināt, ka komercdarbības atbalsts pretendentiem tiek sniegts atbilstoši visiem valsts atbalsta nosacījumiem, t.sk. atbilstoši EK pieņemtajam lēmumam valsts atbalsta lietā (ja tāds ir pieņemts) un ka līgumi ar atbalsta saņēmējiem tiek noslēgti atbilstoši normatīvajā aktā par komercdarbības atbalsta piešķiršanu noteiktajām prasībām. Tāpat ir nepieciešams nodrošināt un uzraudzīt, lai piešķirtais komercdarbības atbalsts tiktu izlietots atbilstoši līgumam un normatīvajam regulējam. Pretējā gadījumā piešķirtais valsts atbalsts tiks uzskatīts par nelikumīgu (skatīt šo vadlīniju IV nodaļas 3.apakšnodaļu).

Iepriekš aplūkotie soļi komercdarbības atbalsta sniegšanai apkopoti šajā shematiskajā attēlā:

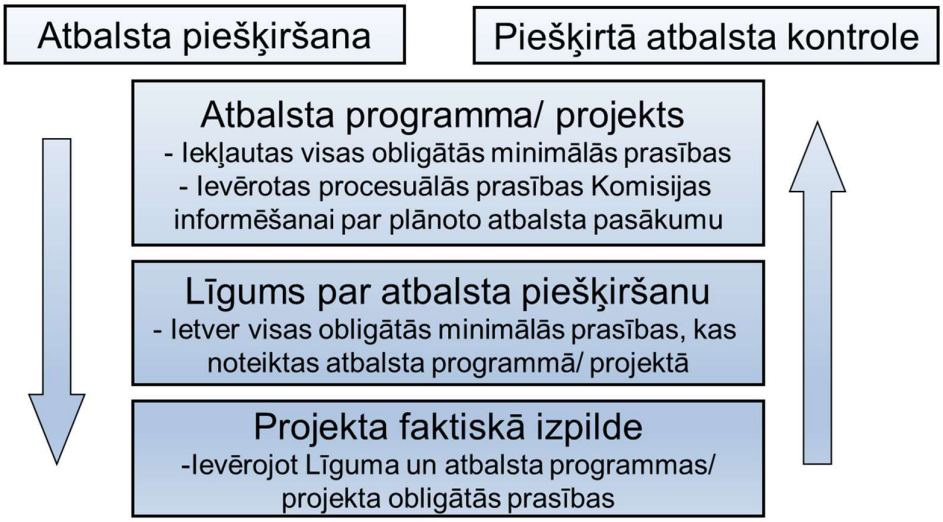

EK, dalībvalsts, atbalsta saņēmēju, atbalsta sniedzēju un konkurentu atbildības, pienākumu un tiesību sadalījums apkopots šajā tabulā:

	Atbalsta sniegšana	**Atbalsta atgūšana**
EK	• Izvērtē atbalsta saderīgumu • Izdod vadlīnijas (pamatnostādnes, nostādnes, paziņojumus u.c.)	• Pieņem lēmumu par atbalsta atgūšanu, ja tas ir nesaderīgs
Dalībvalsts	• Paziņo par plānoto valsts atbalsta pasākumu • Ievēro pasākuma neuzsākšanas pirms EK lēmuma pieņemšanas principu (*stand-still* clause) • Nodrošina korektu valsts atbalsta pasākuma ieviešanu	• Atgūst nesaderīgu atbalstu
ES līmeņa tiesas	• Pārbauda ES normatīvo aktu likumību • Pieņem nolēmumus par pārsūdzētajiem EK lēmumiem • Pieņem prejudiciālos nolēmumus dalībvalstīm	• Pārbauda ES normatīvo aktu likumību • Pieņem nolēmumus par pārsūdzētajiem EK lēmumiem • Pieņem prejudiciālos nolēmumus dalībvalstīm
Atbalsta sniedzējs	• Nodrošina, ka tiek sniegts likumīgs un saderīgs valsts atbalsts	• Atbild par sniegtā nelikumīgā un nesaderīgā atbalsta atgūšanu
Atbalsta saņēmējs	• Nodrošina, ka atbalsts tiek saņemts likumīgi	• Atmaksā nelikumīgi saņemto atbalstu
Konkurenti	• Var iesniegt sūdzību EK vai uzsākt tiesvedību pirms nacionālās tiesas • Var pieprasīt zaudējumu atlīdzību	-

3. Nelikumīgs atbalsts un tā atgūšana

Nelikumīgs atbalsts ir tāds valsts atbalsts, kas ir piešķirts, pārkāpjot un/vai neievērojot noteiktas procedūras.

Parasti nelikumīga atbalsta lieta tiek ierosināta:

1) balstoties uz EK iesniegtu sūdzību;
2) par paziņotām atbalsta lietām, kuras jāklasificē kā nelikumīgu atbalstu, jo atbalsta pasākums jau ir ieviests vai arī tas ir ieviests pirms EK lēmuma saņemšanas (nav ievērots pasākuma neuzsākšanas pirms EK lēmuma pieņemšanas princips (*stand-still clause*)). Šāds valsts atbalsts ir nelikumīgs, bet ne vienmēr tas ir nesaderīgs. Šādā gadījumā nav nepieciešams veikt pilnīgu nelikumīga atbalsta atgūšanu;
3) pēc EK iniciatīvas atbilstoši Padomes regulas Nr.2015/1589 12.pantam.

Būtiskākā procesuālā atšķirība nelikumīga un paziņota atbalsta gadījumā ir tā, ka nelikumīga atbalsta gadījumā nedarbojas paziņota atbalsta izskatīšanas termiņi (EK lēmuma pieņemšanai ir nepieciešams ilgāks laika periods).

Atbalsta nelikumīgums ir attiecināms tikai uz procesuālām nepilnībām (nepaziņots atbalsts). Līdz ar to, kā minēts iepriekš, tas, ka atbalsts ir nelikumīgs, ne vienmēr nozīmē, ka tas ir arī nesaderīgs ar iekšējo tirgu (skat. tabulu).

Likumība	Saderīgums	Sekas
Nepaziņots	Saderīgs	EK apstiprinājums
Nepaziņots	Nesaderīgs	Atgūšana
Paziņots	Saderīgs	EK apstiprinājums
Paziņots	Nesaderīgs	Aizliegums sniegt atbalstu

Valsts atbalsta atgūšanas mērķis ir atjaunot situāciju, kas pastāvēja ES iekšējā tirgū pirms atbalsta izmaksāšanas.[41] Valsts atbalsta atgūšana nav sods[42], bet gan loģiskās sekas, kas izriet no konstatējuma, ka šis atbalsts ir nelikumīgs un neatbilstošs nosacījumiem par komercdarbības atbalsta saderību ar Eiropas Savienības (ES) iekšējo tirgu (nesaderīgs).[43] Proti, atmaksājot atbalstu, tā saņēmējs faktiski zaudē priekšrocības, ko bija ieguvis pār konkurentiem.[44] Atbalsta sniedzējam automātiski un bez kavēšanās ir jāatgūst šāds atbalsts, kas ir nesaderīgs ar iekšējo tirgu, dalībvalstij šādi rīkojoties ir jānovērš pārkāpums un jāatjauno situācija, kāda būtu bijusi, ja ES tiesības būtu tikušas ievērotas.

Lai novērstu nelikumīga un nesaderīga atbalsta radītās priekšrocības, jāatgūst arī procenti par saņemto nelikumīgā un nesaderīgā atbalsta summu. Atmaksājot procentus, atbalsta

---

[41] Skat. Tiesas 2012.gada 11.decembra sprieduma lietā C-610/10 Komisija pret Spāniju 105.punktu (pieejams: http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=131667&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1917334).

[42] Skat. Tiesas 1999.gada 17.jūnija sprieduma lietā C-75/97 Beļģija pret Komisiju 65.punktu (pieejams: http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=44264&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1917452) .

[43] Skat. Tiesas 2016.gada 21.decembra sprieduma lietās C-164/15 P un C-165/15 Komisija pret Aer Lingus Ltd. 114. un 116.punktu (pieejams: http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=186499&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1917689).

[44] Skat. Tiesas 1995.gada 4.aprīļa sprieduma lietā C-348/93 Komisija pret Itāliju, 27.punktu (pieejams: http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99158&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1918310).

saņēmējs zaudē arī finansiālo priekšrocību, ko no dienas, kad atbalsts tika nodots saņēmēja rīcībā, līdz tā atmaksāšanai radīja attiecīgā atbalsta bezmaksas pieejamība.[45]

Kā noteikts Padomes regulas Nr.2015/1589 16.pantā, ja nelikumīga atbalsta gadījumā **EK pieņem negatīvu lēmumu**, t.i., atzīstot, ka nelikumīgais valsts atbalsts nav saderīgs ar iekšējo tirgu (nepaziņots un nesaderīgs atbalsts), EK izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no tā saņēmēja (EK pieņemts atgūšanas lēmums). Atbilstoši Padomes regulas Nr.2015/1589 16.panta 2.punktam "*atbalsts, kas ir jāatgūst saskaņā ar atgūšanas lēmumu, ietver procentus, kas aprēķināti pēc atbilstīgas likmes, ko nosaka Komisija. Procenti maksājami no dienas, kad nelikumīgais atbalsts nodots saņēmēja rīcībā, līdz tā atgūšanas dienai.*"

Nelikumīga un nesaderīga atbalsta atgūšanas nosacījumi, par kuru EK ir pieņēmusi negatīvu lēmumu, ir noteikti KAKL IV sadaļā "Nelikumīga komercdarbības atbalsta atgūšana". Atbilstoši KAKL 18.panta otrajai daļai atbalsta sniedzējs lēmumu par nelikumīga un nesaderīga komercdarbības atbalsta atgūšanu pieņem un šādu komercdarbības atbalstu atgūst Administratīvā procesa likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Savukārt, ja komercdarbības atbalsts saņemts saskaņā ar civiltiesisku līgumu, nelikumīgi saņemto komercdarbības atbalstu atgūst un citus ar šo līgumu saistītos strīdus risina Civilprocesa likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar jaunāko Eiropas Savienības tiesu praksi[46] arī gadījumos, kad EK nav pieņēmusi lēmumu par valsts atbalsta atgūšanu par dalībvalsts iestādes (atbalsta sniedzēja) piešķirto valsts atbalstu, kas tika piešķirts, neievērojot LESD 108.panta 3.punktā noteikto paziņošanas pienākumu (nelikumīgs atbalsts), un kuru piešķirot netika izpildīti valsts atbalsta regulējuma (t.sk. Komisijas regulas Nr.651/2014 un Komisijas regulas Nr.1407/2013) nosacījumi (t.i., piešķirtais valsts atbalsts kvalificējas kā neatbilstošs nosacījumiem par komercdarbības atbalsta saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu), **dalībvalsts iestādei (atbalsta sniedzējam) ir pašai jānodrošina šāda atbalsta atgūšana** efektīvi un bez nepamatotas vilcināšanas. Turklāt saskaņā ar ES tiesu judikatūrā[47] noteikto un EK sniegtajiem skaidrojumiem, šajā gadījumā ir jānodrošina nelikumīgi piešķirtā komercdarbības atbalsta atgūšana kopā ar procentiem, kas nedrīkst būt zemāki kā procenti, ko publicē EK saskaņā ar Komisijas regulas Nr.794/2004 10.pantu, tiem pieskaitot 100 bāzes punktus, no dienas, kad valsts atbalsts tika izmaksāts finansējuma saņēmējam līdz tā atgūšanas dienai, ievērojot Komisijas regulas Nr.794/2004 11.pantā noteikto procentu likmes piemērošanas metodi.

Tāpat kā EK pieņemta atgūšanas lēmuma gadījumā, atkarībā no tā, vai atbalsts ticis piešķirts, pieņemot administratīvu aktu vai arī slēdzot civiltiesisku līgumu, dalībvalsts iestādei (atbalsta sniedzējam) ir jānodrošina atbalsta atgūšanu attiecīgajā procesuālajā kārtībā, t.i., administratīvā procesa vai civilprocesa kārtībā.

---

[45] Skat. Pirmās instances tiesas 1995.gada 8.jūnija sprieduma lietā T-459/93 Siemens SA pret Komisiju 97.–101.punktu (pieejams: http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=103343&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1918363).

[46] Skat. Eiropas Savienības tiesas 2019. gada 5. marta spriedumu lietā C-349/17 par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 267. pantam tiesvedībā *Eesti Pagar AS pret Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Majandus ja Kommunikatsiooniministeerium* (pieejams: http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=211287&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6776609).

[47] Skat. Eiropas Savienības tiesas 2019. gada 5. marta spriedumu lietā C-349/17 *Eesti Pagar AS pret Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Majandus ja Kommunikatsiooniministeerium* (pieejams: http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=211287&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6776609).

Pielikums

Kritēriji valsts atbalsta esamības novērtēšanai

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107.panta 1.punktā valsts atbalsts ir definēts kā jebkāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

	Kritērijs	Komentāri un skaidrojumi kritērija vērtēšanai
I.	**Atbalsta shēmas vai individuālā atbalsta/*ad hoc* projekta labuma guvēji atbilstoši darbības raksturam (mērķim)**	
1.	**Vai plānotais atbalsts dod labumu (jeb pasākumā iesaistītie) kādam no zemāk minētajiem?**	Zemāk minēti iespējamie atbalsta saņēmēji. Viena un tā pati iestāde/ institūcija/ komercsabiedrība var nodaroties ar dažādām darbībām. Jāidentificē visi atbalsta labuma guvēji. Jāvērtē gan projekta iesniedzējs, gan sadarbības partneri, gan starpnieks, gan gala labuma saņēmēji. Tālāk vērtēšana veicama, izvērtējot valsts atbalsta esamību (4 kritērijus) katram no identificētajiem labuma guvējiem jeb katrā līmenī.
1.1.	valsts/pašvaldības iestādei, kas pilda valsts funkciju	Nav valsts atbalsts. Valsts funkcija ir, piemēram, ugunsdzēsība, policija, muita, navigācijas drošība, vispārējā izglītība, sociālā palīdzība, politikas veidošana
1.2.	valsts/pašvaldības iestādei saimnieciskās darbības veikšanai	Pasākums ir vērtējams valsts atbalsta kontekstā
1.3.	Komercsabiedrībai/iestādei valsts/pašvaldības deleģētas valsts funkcijas izpildei	Nav valsts atbalsts, ja atbalsts tiek sniegts deleģētas valsts funkcijas vajadzībām. • Papildus jāvērtē, vai pretendents ir aktīvs citās jomās, kas ir saimnieciskā darbība, un jomās, kas ir publiskās varas funkcijas īstenošana vienlaikus (nesaimnieciska darbība)? Ja jā, vērtē papildus: 1) proporciju, cik lielā mērā ir saimnieciskā darbība, kā arī vērtē, vai saimnieciskā darbība tieši izriet no nesaimnieciskās; 2) vai ir grāmatvedībā nodalītas naudas plūsmas un var izsekot, kurai daļai tiek nodota publiskā nauda (Piezīme: saimniecisko darbību nedrīkst šķērssubsidēt no publiskā finansējuma, kas dots nesaimnieciskai darbībai). Ja netiek nodrošināta grāmatvedības nodalīšana, pastāv valsts atbalsts.
1.4.	valsts/pašvaldības kapitālsabiedrībai sabiedriskā pakalpojuma sniegšanai (piemēram, ūdenssaimniecības un kanalizācijas, siltumapgādes, TV jomās)	Ir jāvērtē arī citi kritēriji, lai konstatētu, vai pasākums ir valsts atbalsts
1.5.	atbalsts tiek sniegts, nepiemērojot publisko iepirkumu likumu	Parasti (bet ne vienmēr) PIL piemērošana izslēdz valsts atbalsta kontroles normu piemērošanas nepieciešamību. Ir jāvērtē arī citi kritēriji, lai konstatētu, vai pasākums ir valsts atbalsts
1.6.	komercsabiedrībai/ saimnieciskās darbības veicējam	Ir jāvērtē arī citi kritēriji, lai konstatētu, vai pasākums ir valsts atbalsts
1.7.	finanšu starpniekam (finanšu instrumenti)	Ir jāvērtē arī citi kritēriji, lai konstatētu, vai pasākums ir valsts atbalsts
1.8.	ostas pārvaldei/speciālās ekonomiskās zonas pārvaldei	Ir jāvērtē arī citi kritēriji, lai konstatētu, vai pasākums ir valsts atbalsts

1.9.	konkrētam/tiem koncesionāram/stividoram	Ir jāvērtē arī citi kritēriji, lai konstatētu, vai pasākums ir valsts atbalsts
1.10.	ostas gala lietotājam	Ir jāvērtē arī citi kritēriji, lai konstatētu, vai pasākums ir valsts atbalsts
1.11.	fiziskai personai	Atbalsts indivīdam nav vērtējams valsts atbalsta kontekstā, ja tas neveic saimniecisko darbību. Sociālie pabalsti indivīdiem nav valsts atbalsts.

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punktā un citos Eiropas Savienības aktos noteikto, lai finansiālo palīdzību komercdarbības veicināšanai uzskatītu par komercdarbības atbalstu, tai jāatbilst visām šādām pazīmēm:

1) finansiālo palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības vai citiem publiskiem līdzekļiem (turpmāk — valsts vai pašvaldības līdzekļi, un valsts institūcijām ir kontrolējoša ietekme pār finanšu līdzekļiem;

2) komercsabiedrība veic saimniecisko darbību un attiecībā uz saimniecisko darbību iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt, ja komercdarbības atbalsts netiktu sniegts;

3) finansiālā palīdzība neattiecas uz visām komercsabiedrībām vienādi, bet ir paredzēta komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības veida vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī ir paredzēta tikai konkrētai komercsabiedrībai;

4) finansiālā palīdzība ietekmē tirdzniecību un izkropļo konkurenci Eiropas Savienības iekšējā tirgū.

[Komercdarbības atbalsta kontroles likums (KAKL), 5.pants]

	Kritērijs/	Komentāri un skaidrojumi kritērija vērtēšanai
II.	**<u>Ekonomiskās aktivitātes</u> tests**	
2.	**Vai atbalsta saņēmējs atbilst 'komercsabiedrības' definīcijai, proti, veic saimniecisko/ekonomisko darbību (piedāvā preces vai pakalpojumus tirgū)**	▪ *Vai konkrētajām precēm un pakalpojumiem eksistē tirgus (nozares ministrija vislabāk pārzina, vai konkrētajā gadījumā ir/nav tirgus).* ▪ *Subjekts, kas veic gan saimniecisko, gan nesaimniecisko darbību, ir uzskatāms par uzņēmumu vienīgi attiecībā uz tā saimniecisko darbību.* ▪ *Nav svarīgi – valsts institūcija vai privāta, juridiskais statuss vai finansēšanas veids, peļņas gūšana, iekšējo resursu izmantošana. Bezpeļņas statuss neizslēdz darbības kvalificēšanos par saimniecisku darbību.* ▪ Vai darbība ir kvalificējama kā publiskās varas funkcija? Vai atbalsts paredzēts valsts funkcijas īstenošanai (policija, jūras un gaisa satiksmes drošība un kontrole, piesārņojuma kontrole)? ▪ Vai pasākums ir vispārējai publiskai infrastruktūrai, kas visiem brīvi pieejama? ▪ Valsts izglītības pakalpojumi pēc būtības nav saimnieciskā darbība. ▪ Atsevišķas universitāšu un pētniecības organizāciju pamatdarbības nav valsts atbalsts – izglītība nolūkā panākt cilvēkresursu apjoma un kvalifikācijas pieaugumu, neatkarīgi pētījumi un izstrāde nolūkā gūt plašākas zināšanas un labāku izpratni, pētījumu rezultātu izplatīšana. Tehnoloģiju pārneses darbības nav

		saimnieciskā darbība, ja tās ir iekšējas darbības un visus ienākumus no šīm darbībām iegulda atpakaļ pētniecības organizāciju pamatdarbībā. **Tālāk analīze par vienlaicīgu atbilstību 4 pazīmēm veicama tikai attiecībā uz komercsabiedrības saimniecisko darbību. Ja saņēmējs neatbilst 'komercsabiedrības' definīcijai, var secināt, ka pasākums nesatur valsts atbalstu.**

	Kritērijs/pazīme	Komentāri un skaidrojumi kritērija/pazīmes vērtēšanai
III.	**<u>4 valsts atbalsta pazīmju izvērtējums</u>**	
<u>1.pazīme: Valsts līdzekļi</u> (valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības fondu vai citi publiski līdzekļi un valsts noteikšana pār finanšu līdzekļu izlietojumu)		
3.	**Vai atbalsts tiek piešķirts no publiskajiem finanšu avotiem?**	• Pazīme izpildās, ja finanšu avots ir valsts budžets, pašvaldības budžets, Eiropas Savienības fondu līdzekļi, citi ārvalstu finanšu resursi, par kuru piešķīrumu lemj nacionālās institūcijas (EEZ instrumenti, Norvēģijas atbalsts, u.tml.), vai arī tiek izmantoti ieņēmumi no saimnieciskās darbības (tai skaitā, privātpersonu maksājumi), kuru sadali nosaka valsts institūcija. • ES fondu līdzekļu gadījumā - ja lēmumu par finansējuma piešķiršanu pieņem nacionālā institūcija, pazīme izpildās; ja lēmumu par finansējuma piešķiršanu pieņem ES institūcija tieši un nacionālajām institūcijām nav atstāta iespēja koriģēt lēmumu, pazīme neizpildās; ja ES institūcija apstiprina projektu, pazīme neizpildās, ja vien par līdzfinansējumu lēmumu nepieņem valsts iestāde; ja pārrobežu programmas projekts, tad pazīme izpildās. • Ja privātpersonu maksājumi tiek iemaksāti publiskā vai privātā subjektā, kurš norīkots tos novirzīt tālāk saņēmējiem (kas var būt tās pašas privātpersonas), ir konstatējama valsts līdzekļu klātbūtne. • Ja atbalsts tiek sniegts, izmantojot ieņēmumus no saimnieciskās darbības, par kuriem lēmumu pieņem institūcija kā privāto tiesību subjekts, pazīme neizpildās (nav publiskie resursi). • Ja par finansējuma piešķiršanu valstij nav kontroles, pazīme neizpildās (privātie resursi).
4.	**Vai finansējuma piešķīrējs rīkojas valsts uzdevumā?**	• Atbalstu var piešķirt tieši valsts institūcija vai pastarpināti ar citu iestāžu/ institūciju starpniecību. • Ja atbalsts tiek piešķirts ar vienas vai vairāku citu (publisku vai privātu) struktūru starpniecību un lēmumi pieņemti, izpildot valsts iestāžu norādījumus, pazīme izpildās. • Ja privāta institūcija/ komercsabiedrība rīkojusies valsts uzdevumā vai ja publiskā īpašumā esoša kapitālsabiedrība rīkojusies saskaņā ar valsts institūciju rīkojumiem un lēmumiem, pazīme izpildās. • Ja ir speciāli izveidots fonds, kurā finansējumu ieskaita noteiktā nozarē strādājošas kapitālsabiedrības (piemēram, finanšu pakalpojumu vai pasta pakalpojumu sektorā) vai komercsabiedrības, bet finansējuma izlietojums tiek veikts saskaņā ar valsts institūciju lēmumu, pazīme izpildās.
<u>2.pazīme: Priekšrocība</u> - komercsabiedrība veic saimniecisko darbību un attiecībā uz saimniecisko darbību iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt normālos apstākļos		

5.	**Vai atbalsta saņēmējam (labuma guvējam) tiek piešķirta ekonomiskā priekšrocība?**	• Priekšrocība ir ikviens saimnieciskais labums, ko uzņēmumus nebūtu guvis parastos tirgus apstākļos, t. i., bez valsts atbalsta. Priekšrocība pastāv, ja valsts iejaukšanās rezultātā uzlabojas uzņēmuma finansiālais stāvoklis. • Ja plānots sniegt finansējumu sabiedriskā pakalpojuma sniedzējam: Priekšrocība netiek piešķirta, ja pretendents izvēlēts publiskās iepirkuma procedūras rezultātā (Altmark 4.kritērijs); ja izpildās visi 4 Altmark kritēriji, nav valsts atbalsts. • Netieša priekšrocība ir konstatējama, ja pasākums ir izstrādāts tādā veidā, lai tā sekundāro ietekmi novirzītu uz nosakāmiem uzņēmumiem vai uzņēmumu grupām. Tā tas ir, piemēram, tad, ja tiešajam atbalstam ir de facto vai de jure izvirzīts nosacījums, ka drīkst iepirkt vienīgi noteiktu uzņēmumu ražotās preces vai sniegtos pakalpojumus. • Saimnieciskie darījumi, kurus veic publiska struktūra/ publisks uzņēmums, nerada priekšrocību atbalsta saņēmējam, ja tie tiek veikti atbilstoši normāliem tirgus nosacījumiem (valsts rīkojas kā tirgus ekonomikas dalībnieks). Jābūt detalizētam izvērtējumam, ka privātais investors līdzīgos apstākļos rīkotos līdzīgi. Attiecībā uz šo kritēriju ir vērtējama plaša EK un EST lēmumu prakse. Vērts ieskatīties arī: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/ec1984_en.html Ja darījums ir aktīvu, preču un pakalpojumu pārdošana vai pirkšana (vai cits salīdzināms darījums) atklātā, pārredzamā, nediskriminējošā un beznosacījumu konkursa procedūrā, nav priekšrocības. Vērtējums par darījuma atbilstību tirgus nosacījumiem, pamatojoties uz salīdzinošo analīzi vai citām vērtēšanas metodēm (neatkarīga eksperta vērtējums), tad nav priekšrocības. • Ja publiskie subjekti un privātie uzņēmēji darījumu veic ar līdzvērtīgiem nosacījumiem (pari passu), nav priekšrocības. • Aizdevumi un galvojumi – nav priekšrocības, ja tiek piemērotas tirgus % likmes attiecībā uz aizdevuma prēmijas maksājumiem. • Ja starpnieks darbojas tikai kā instruments, lai nodotu priekšrocību (visu atbalstu) tālāk citam saņēmējam un pats negūst nekādu priekšrocību, starpnieks nav valsts atbalsta saņēmējs.
<u>3.pazīme:</u> <u>Selektivitāte</u> – atbalsts neattiecas uz visām komercsabiedrībām vienādi, bet ir paredzēts konkrētām komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības veida vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī ir paredzēta tikai konkrētai komercsabiedrībai		
6.	**Vai plānota diferencēta/selektīva pieeja attiecībā uz potenciālajiem atbalsta saņēmējiem?**	• Atbalstu var diferencēt pēc saņēmēja lieluma, saimnieciskās darbības veikšanas vietas, pēc darbības nozares, pēc citiem kritērijiem (uzņēmuma juridiskās formas u.c.). Vispārēji pasākumi, kas ir faktiski un ar vienādiem nosacījumiem pieejami visiem uzņēmumiem, kuri darbojas attiecīgajā dalībvalstī, nav selektīvi. • Nodokļu atbalsta pasākumu gadījumā veicams rūpīgāks izvērtējums, tai skaitā, vai pastāv atkāpe no atsauces sistēmas (skatīt: EK sagatavoto Valsts atbalsta jēdziena dokumentu Eiropas "Komisijas paziņojums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu" http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.262.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2016:262:TOC.
<u>4. pazīme:</u> <u>Ietekme uz tirdzniecību</u> un konkurenci ES līmenī		

7.	**Vai pastāv (potenciāla) ietekme uz tirdzniecību un konkurenci?**	• Konkurences kropļojumi var būt liberalizētā tirgū. Konkurences kropļojumu iespēja ir izslēgta, ja (1) uz konkrēto pakalpojumu attiecas likumīgs monopols (noteikts saskaņā ar ES tiesībām) un šis pakalpojums nekonkurē ar līdzīgiem (liberalizētiem) pakalpojumiem, un (2) pakalpojumu sniedzējs nevar (regulatīvu vai normatīvu ierobežojumu dēļ) darboties nevienā citā liberalizētā (ģeogrāfiskajā vai produktu) tirgū. • Tas, ka atbalsta summa ir maza vai saņēmējs uzņēmums ir neliels, neizslēdz konkurences kropļojumus vai to draudus. • Piemēram, finansējums baseiniem un citai atpūtas infrastruktūrai, kas paredzēta pārsvarā vietēja mēroga zonas apkalpošanai, muzejiem un citai kultūras infrastruktūrai, kas diez vai piesaistītu apmeklētājus no citām dalībvalstīm, konferenču centriem, kuru atrašanās vieta un atbalsta iespējamā ietekme uz cenām diez vai pārvilinātu citu centru lietotājus no citām dalībvalstīm, u.c. bez ietekmes uz tirdzniecību un konkurenci. Lai pamatotu, ka pasākumam ir vietējs raksturs, nepieciešama statistiskā informācija.
		Ja izpildās visas 4 iepriekšminētās pazīmes, tiek konstatēts valsts atbalsts. Nepieciešams pasākumu izstrādāt atbilstoši valsts atbalsta regulējumam.